

POLITIEKE STOKPAARDJES

Onderzoek naar de relatie tussen politieke partijen
en portefeuilles op lokaal niveau

Bacheloropdracht

Auteur:	Jacco Smeenk Student Bestuurskunde Universiteit Twente
Eerste begeleider:	Dr. Adrie Dassen
Tweede begeleider:	Prof. Dr. Marcel Boogers

Voorwoord

Voor u ligt een onderzoek geschreven in het kader van de bacheloropleiding Bestuurskunde aan de Universiteit Twente. Begin november 2012 ben ik met het onderzoek begonnen. Na een langzame start met veel gepuzzel met de data kwam er schot in de zaak en is het de laatste maanden snel gegaan. Het was een proces waarin ik veel heb geleerd en waar ik in de komende jaren, en waarschijnlijk de rest van mijn studerende en werkende leven nog veel profijt van heb.

Ik wil een aantal mensen bedanken die, op verschillende manieren, het voor mij mogelijk hebben gemaakt om dit eindverslag in deze vorm aan u te kunnen presenteren. Allereerst mijn eerste begeleider van de Universiteit Twente, dr. Adrie Dassen. Zij heeft de data waarop het onderzoek steunt aan mij beschikbaar gesteld, en mij van meerdere keren van feedback voorzien bij eerder ingeleverde conceptversies. Ook wil ik prof. dr. Marcel Boogers bedanken voor het meelesen in de afrondende fase van deze bacheloropdracht. Als laatste nog een dankwoord richting mijn familie en vrienden voor de sociale steun die zij mij hebben gegeven.

Enschede, juni 2013

Jacco Smeenk

Samenvatting

Dit onderzoek betreft de lokale portefeuilleverdeling onder politieke partijen in Nederland. Zijn politieke partijen op gemeentelijke niveau vaker in het bezit van portefeuilles met thema's die zij belangrijk vinden? Het doel van dit onderzoek is om dat na te gaan en te kijken of er een relatie is tussen politieke partijen en portefeuilles. De hoofdvraag die bij dit onderzoek hoort is:

“Is er een verband tussen politieke partijen en portefeuilles op lokaal niveau?”

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden is allereerst gezocht naar literatuur over dit onderwerp. Na een korte verkenning zijn aan de hand van literatuur over partijfamilies, partijprogramma's en beginselprogramma's, de partij-idealen per partij uiteengezet. De meest specifieke partij-idealen zijn geïdentificeerd als stokpaardjes van de partijen.

Om te onderzoeken of er een verband is, is gekeken naar het bezit van lokale portefeuilles van vijf partijen in Nederland: PvdA, CDA, VVD, GroenLinks en SP. De beschikbare data zijn van het jaar 2004 tot en met 2012 en is aangeleverd door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Alle portefeuilles van deze vijf partijen binnen die periode worden meegenomen in het onderzoek dus het gaat om een populatiestudie.

De verschillende portefeuilles zijn ingedeeld in beleidsthema's alvorens deze aan de stokpaardjes zijn gekoppeld. Op die manier is voor elke partij een bepaalde verwachting opgesteld, zodat bij de analyse kan worden gemeten of er sprake is van een verband tussen de partij en de voor hen belangrijkste portefeuilles in de vorm van een bepaald beleidsthema.

De opzet van het onderzoek is longitudinaal. Er wordt gekeken naar de portefeuilleverdeling door de jaren heen. Hierdoor kunnen veranderingen en ontwikkelingen worden waargenomen. Door middel van een trendanalyse wordt per beleidsthema gekeken hoe het aantal portefeuilles van de partijen zich heeft ontwikkeld en hoe die zich tot elkaar verhouden. Daarnaast worden de grafieken per beleidsthema met de algemene trend vergeleken om afwijkingen van het gemiddelde te kunnen waarnemen. Als laatste stap voor het vormen van de conclusie wordt gekeken naar de verdeling van de beleidsthema's binnen de partijen. Aan de hand hiervan wordt per partij onderzocht wat voor een deel een bepaald beleidsthema's beslaat op het totale aantal portefeuilles van de partij.

Het onderzoek laat zien dat er sprake is van een verband tussen politieke partijen en portefeuilles op lokaal niveau. Partijen zijn vaker in het bezit van portefeuilles die zij belangrijk vinden dan andere portefeuilles die een lagere prioriteit hebben.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	9
1.1 Relevantie & context	9
1.2 Onderzoeksvragen.....	10
2. Theorie & concepten	11
2.1 Verkenning	11
2.2 Bepalen van partijposities	11
2.3 Politieke partijen en hun idealen	12
2.3.1 PvdA.....	12
2.3.2 VVD	13
2.3.3 CDA	13
2.3.4 GroenLinks.....	13
2.3.5 SP	14
3. Methoden.....	15
3.1 Onderzoeksontwerp.....	15
3.2 Data	16
3.3 Operationalisatie	16
3.3.1 Beleidsthema's	16
3.3.2 Stokpaardjes.....	19
4. Ontwikkelingen door de tijd heen.....	21
4.1 Trendanalyse per beleidsthema	21
4.1.1 Algemene trend.....	21
4.1.2 Openbare Orde & Veiligheid	22
4.1.3 Economie & Financiën	23
4.1.4 Sociale Zaken & Werkgelegenheid	24
4.1.5 Zorg & Welzijn	24
4.1.6 Onderwijs	25
4.1.7 Ruimtelijke Ordening & Wonen	26
4.1.8 Natuur & Milieu.....	26
4.2 Portefeuilleverdeling binnen partijen	27
4.2.1 De beginverdeling.....	27
4.2.2 Ontwikkelingen tot en met 2006.....	29
4.2.3 Ontwikkelingen tot en met 2010.....	30
4.2.4 De verdeling anno 2012	31

5. Conclusie	33
5.1 Verwachtingen per partij.....	33
5.2 Onderzoeksvraag.....	34
Literatuurlijst	

1. Inleiding

1.1 Relevantie & context

Hebben burgemeesters en wethouders vaker met beleidsterreinen te maken waar hun politieke partijen veel waarde aan hechten? Met andere woorden: zijn burgemeesters en wethouders vaker in het bezit van beleidsterreinen die de politieke partijen waar zij voor staan belangrijk vinden? Hier wil ik onderzoek naar gaan doen. Dit onderzoek moet meer inzicht bieden in de relatie tussen portefeuilles en politieke partijen op het niveau van lokaal bestuur in Nederland. Na enig literatuuronderzoek kwam ik erachter dat op deze vraag niet zomaar een antwoord te vinden is. Weliswaar is er wat theorie te vinden over de portefeuillevverdeling op nationaal niveau onder ministers, maar op gemeentelijk niveau is weinig bekend over het hoe en wat.

Politieke partijen in Nederland hebben allemaal hun eigen idealen, bepaalde maatschappelijke thema's die zij belangrijk vinden. De ene partij strijdt voor een gelijke inkomensverdeling, terwijl de andere partij zich richt op een groene en milieuvriendelijke samenleving. Deze 'stokpaardjes' van de partijen zijn duidelijk terug te vinden in hun partijprogramma's en de boodschap die zij in de media (vooral tijdens verkiezingstijd) uitdragen. Mensen die zich met één of meerdere standpunten van een bepaalde partij kunnen identificeren zullen doorgaans op die partij stemmen. Uiteindelijk gaat het erom dat de partij de kiezer wat 'teruggeeft' voor het in de partij gestelde vertrouwen. Die beloning moet dan komen in de vorm van beleid dat de kiezer aan staat. Dat zou het eenvoudigst gaan door simpelweg die portefeuilles in handen te krijgen die gaan over beleidsonderwerpen die de partij het belangrijkste vindt.

Politieke partijen willen, om een rol van betekenis te kunnen spelen op lokaal niveau, dusdanig veel stemmen krijgen zodat zij zetels winnen en in de gemeenteraad plaats mogen nemen. Bij de gemeenteraadsverkiezingen worden de leden rechtstreeks door de burgers gekozen. Dus de leden die de meeste stemmen krijgen behalen een zetel. Als de gemeenteraad is gekozen dan is het hun taak om, door middel van coalitiebesprekingen, tot een akkoord over de nieuwe wethouders te komen en deze te benoemen. De burgemeester wordt benoemd door de regering (op aanbeveling van de gemeenteraad). Tegelijk bij de benoeming en aanstelling van de wethouders en burgemeester krijgen zij portefeuilles toegewezen. De verdeling van deze beleidsterreinen geschiedt bij de coalitieonderhandelingen. Als de portefeuilles zijn verdeeld nemen de collegeleden zitting in het College van Burgemeester & Wethouders. Dit college vormt het dagelijks bestuur van de gemeente. Leden van het College van B&W mogen geen onderdeel meer uitmaken van de gemeenteraad. De burgemeester is de voorzitter van het College van B&W, maar staat hiërarchisch niet boven de wethouders. Wel heeft hij een doorslaggevende stem wanneer de stemmen staken. Het College opereert als collectief, dat wil zeggen dat ze gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het gevoerde beleid. Echter, elk lid heeft zijn eigen portefeuille(s) dus is er sprake van gedeelde verantwoordelijkheid, gescheiden taken. Waarschijnlijk zullen voor de meeste partijen bepaalde portefeuilles altijd interessanter zijn dan anderen.

Nu komen we bij het kritieke punt: We denken dat politieke partijen vaker die portefeuilles in handen hebben die beleidsterreinen omvatten die zij belangrijk vinden en die aansluiten bij de partij-idealen. Deze portefeuilles zijn tevens een middel voor de partijen om hun verkiezingsbeloften aan de kiezers in te lossen. Een partij die in het bezit is van een bepaalde portefeuille heeft een

aanzienlijk voordeel voor wat betreft het implementeren van beleid van hun voorkeur. De vraag die bij dit onderzoek hoort is dus: Is er een associatie tussen politieke partijen en portefeuilles op lokaal niveau?

1.2 Onderzoeksvragen

In deze paragraaf ga ik de onderzoeksvragen van dit onderzoek uiteenzetten. Allereerst zal ik in gaan op de hoofdvraag. Daarna zal ik de deelvragen behandelen die samen een antwoord op de hoofdvraag mogelijk moeten maken. De onderzoeksvraag die centraal staat in de studie is:

Is er een verband tussen politieke partijen en portefeuilles op lokaal niveau?

Deze onderzoeksvraag is verklarend van aard. Met het onderzoek wordt geprobeerd de relatie tussen politieke partijen en portefeuilles te verklaren. Bij deze vraag hoort ook een hypothese. De verwachting is dat er een verband is tussen politieke partijen en portefeuilles op lokaal niveau. Bij deze vraag wordt een hypothese gesteld, van waaruit deelhypotheseën kunnen worden afgeleid. Die deelhypotheseën zullen dan de verwachtingen per partij zijn. Er wordt getracht een beeld te geven van de politieke partijen en hun 'favoriete' beleidsterreinen. Die beleidsterreinen zijn belangrijk om in kaart te brengen zodat voor elk van de partijen kan worden bepaald welke portefeuilles belangrijk zijn voor welke partij. Echter kan deze vraag niet zomaar worden beantwoord, daarvoor moeten eerst een aantal andere zaken worden opgehelderd. Ten eerste is onduidelijk wat de idealen zijn van politieke partijen in Nederland. Waar staan de partijen voor? Wat zijn de belangrijkste thema's van hun partijprogramma? Het onderzoek beperkt zich dus tot de vijf grote politieke partijen: PvdA, VVD, CDA, GroenLinks en SP. De eerste deelvraag probeert de idealen van de vijf partijen helder te krijgen.

I. Wat zijn de idealen van de vijf politieke partijen?

Naast het feit dat de idealen van de partijen onbekend zijn, is het ook belangrijk om helder te krijgen welke portefeuilles er zijn en hoe die aansluiten bij de idealen van de verschillende partijen. Welke portefeuille is het stokpaardje van welke partij? Zonder deze informatie kan niet worden bepaald of een partij vaker in het bezit is van zijn 'stokpaardjes'.

II. Welke portefeuilles sluiten aan bij die idealen?

Met de derde deelvraag wordt gezocht naar een antwoord op de vraag of de politieke partijen daadwerkelijk vaker in het bezit zijn van bepaalde portefeuilles. Het antwoord op deze vraag wordt aan de hand van de data onderbouwd. Dit zal tevens per geval (politieke partij vs. stokpaardje) worden bekeken om uiteindelijk ook tot een antwoord te komen op de vraag of partijen vaker de belangrijke portefeuilles in handen hebben. Daarnaast wordt met de derde deelvraag ook gekeken of er veranderingen optreden in de tijd. Fluctueert het aantal portefeuilles per partij en beleidsterrein? Hoe sterk is die fluctuatie? En waardoor zou dat komen? Allemaal interessante vragen die deze tijdsdimensie oproept, en die onderzocht kunnen worden. Door de portefeuilleverdeling en – verhouding per jaar te bekijken kan worden gekeken hoe stabiel of onstabiel het aantal portefeuilles per partij is. De derde deelvraag is:

III. In welke mate zijn de vijf politieke partijen in het bezit van de verschillende portefeuilles, en zijn er verschillen door de tijd heen waar te nemen?

2. Theorie & concepten

Elke partij heeft bepaalde beleidsvoorkeuren. Deze zijn vaak historisch geworteld en hebben een sterke binding met het hart van de partij. Voor de sociaaldemocraten is sociale zekerheid een belangrijk onderwerp (Bos, et al., 2005). Bij de liberalen gaat de aandacht meer uit naar economische zaken (Pellikaan, 2002). Men zou verwachten dat er ook een associatie tussen portefeuilles en politieke partijen is op lokaal niveau. Portefeuilles zijn immers de taakgebieden die samenhangen met bepaalde beleidsterreinen. Om te onderzoeken of er inderdaad sprake is van een associatie tussen politieke partijen en portefeuilles op lokaal niveau is het van belang om de idealen van de politieke partijen helder te krijgen. Hieronder wordt dan ook een antwoord gegeven op de eerste deelvraag: Wat zijn de idealen van de vijf politieke partijen? Dat gebeurt echter pas in de derde paragraaf. De eerste paragraaf van dit hoofdstuk is een korte verkenning van de literatuur. Daarnaast is het echter ook van belang om te weten hoe we nu precies gaan bepalen welk partij welke idealen en beleidsvoorkeuren heeft. De tweede paragraaf van dit hoofdstuk gaat daar op in.

2.1 Verkenning

Bäck, Debus & Dumont (2011) bespreken de relatie tussen portefeuilles en politieke partijen op nationaal niveau, en komen tot de conclusie dat partijen die in hun partijprogramma's de nadruk leggen op bepaalde specifieke thema's ook vaker portefeuilles van dat thema in handen krijgen. Maar wat zegt dat gegeven over portefeuilles en partijen op lokaal niveau? Dat weten we niet, maar we kunnen niet zomaar aannemen dat die conclusie ook te vertalen is naar het lokale bestuur. Het lokale bestuur ziet er anders uit dan het nationale bestuur. Daarbij is ook niet elke gemeente hetzelfde. Het aantal zetels per gemeente verschilt, evenals het aantal wethouders. Dat betekent dat ook het aantal portefeuilles per gemeente kan verschillen. Laver, Ralling & Thrasher (1998) hebben in hun onderzoek een model van portfolio allocation (portefeuillerverdeling of -toebedeling) toegepast op lokale overheden. Zij stellen dat dit 'kabinetsmodel' ook op lokale overheden kan worden toegepast mits het lokale systeem sterke gelijkenis vertoont met het nationale systeem. De gemeentelijke portefeuilles moeten dus redelijk overeen komen met de bestaande ministeriële departementen. Een conclusie van het artikel is dat de beleidsmotivaties van partijen van groot belang zijn bij de coalitiebesprekingen. Deze hebben een sterke invloed op de uiteindelijke verdeling van de portefeuilles. De verwachting is dus uit de literatuur af te leiden.

2.2 Bepalen van partijposities

Om idealen en beleidsvoorkeuren van partijen vast te kunnen stellen, is het van belang om de positie van de partij ten opzichte van verschillende onderwerpen helder te hebben. Er zijn verschillende manieren om dat te doen. Laver & Hunt (in Ray, 1999) bespreken drie methoden om de partijposities van verschillende politieke partijen te bepalen: een analyse van partijdocumenten, een opinieonderzoek, en de mening van deskundigen. Alle drie de methoden hebben hun eigen voor- en nadelen. Het grootste voordeel van het analyseren van partijdocumenten is dat er direct wordt geput uit de informatie van partijen zelf (Ray, 1999). Dat is ook het geval bij het Comparative Manifestos Project (CMP). Het CMP wordt gezien als één van de meest systematische en objectieve bronnen van informatie over politieke partijen en hun posities (Dinas & Gemenis, 2010). Aan de hand van deze informatie kan worden gekeken welke positie een bepaalde partij inneemt op de links-rechts dimensie. Op die manier kunnen de beleidsvoorkeuren en idealen per partij in kaart worden gebracht.

Een tweede manier om de beleidsvoorkeuren van een partij in kaart te brengen is door te kijken naar de partijfamilies. Mair & Mudde (1998) laten in hun onderzoek zien dat partijen zich op basis van hun gedeelde idealen en beleidsvoorkeuren goed bij elkaar laten indelen in partijfamilies. Alle partijen kunnen worden ingedeeld bij een partijfamilie. De partijfamilie waartoe een partij behoort kan zijn de socialisten, de liberalen, de christendemocraten, enzovoort. Aan de hand daarvan kan worden gekeken welke idealen die partijfamilie heeft. Een sociaaldemocratisch ideaal zal dus worden gezien als een ideaal van de PvdA.

2.3 Politieke partijen en hun idealen

Hieronder wordt een overzicht gegeven van vijf van de grootste politieke partijen in Nederland. De vijf partijen die voor het onderzoek worden bekeken zijn de PvdA, de VVD, het CDA, GroenLinks en de SP. Er wordt gekeken naar de stokpaardjes van de partijen. Belangrijk daarbij is de vraag: Waarin onderscheiden de partijen zich van anderen? Om hierachter te komen heb ik data van het CMP gebruikt. Deze database laat zien in welke onderwerpen bepaalde partijen een meer dan gemiddelde interesse hebben. De standpunten van politieke partijen worden gecodeerd en per onderwerp weergegeven. Naast het CMP heb ik mijn indeling gebaseerd op de beginselprogramma's van de partijen. Hierin heeft elke partij haar grondbeginselen vastgelegd. Ook is gekeken naar algemene uitgangspunten van de partijfamilies waartoe de partijen behoren.

2.3.1 PvdA

De Partij van de Arbeid (PvdA) wordt tot de partijfamilie van de sociaaldemocraten gerekend (Krouwel, 1995). De PvdA bevindt zich links van het politieke centrum, maar is gematigd socialistisch (Andeweg & Irwin, 2009). Daarnaast heeft de partij een progressieve kijk op de samenleving, er moet worden gestreefd naar vooruitgang. Eén van de belangrijkste punten van de sociaaldemocratische ideologie is een uitgebreid systeem van sociale zekerheid (Bos, et al., 2005). De rol van de overheid is hierin duidelijk: zij is actief aanwezig om ervoor te zorgen dat burgers krijgen waar ze recht op hebben en worden beschermd tegen verlies van inkomen en armoede (Comparative Manifestos Project, 2013). De PvdA is dus een voorstander van een bepaalde mate van overheidsinterventie op sociaal gebied (Pellikaan, 2002).

In de praktijk betekent dit voor de beroepsbevolking het hanteren van een minimumloon, ontslagbescherming en goede arbeidsomstandigheden. Hiermee wil de PvdA de werknemer beschermen tegen de werkgever. Daarnaast moet het deel van de bevolking dat niet op de arbeidsmarkt kan deelnemen worden ondersteund. Dat is een kwestie van solidariteit (Bos, et al., 2005). Dat wil de partij bereiken door een goede en algemeen toegankelijke uitkering, bijstandsverlening en sociale werkvoorziening. Een belangrijk beleidsonderwerp is dus werkgelegenheid.

De PvdA is één van de grondleggers van de sociaaldemocratische verzorgingsstaat in Nederland. Een belangrijk basisprincipe is dat iedereen het recht heeft op goed onderwijs om zich te kunnen ontplooiën (Bos, et al., 2005). De kwaliteit van het onderwijs mag niet afhankelijk zijn van de plaats en situatie waarin een persoon opgroeit. De PvdA is een bekend voorvechter van goed en algemeen toegankelijk onderwijs (Comparative Manifestos Project, 2013). Een ander belangrijk punt van de PvdA is gezondheidszorg. Dat is tevens een belangrijk onderdeel van de verzorgingsstaat. Iedere burger moet de zorg krijgen die hij of zij nodig heeft (Bos, et al., 2005). De verwachting is dat de PvdA

vaak wordt geassocieerd met portefeuilles die te maken hebben met werkgelegenheid, zorg en onderwijs.

2.3.2 VVD

De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) behoort tot de liberale partijfamilie (Krouwel, 1995). Als liberale partij bevindt de VVD zich rechts van het politieke centrum (Andeweg & Irwin, 2009). Een belangrijk streven van de liberalen, of economisch-liberalen, is om de overheidsinterventie tot een minimum te beperken. De overheid moet zich beperken tot haar kerntaken als ordehandhaving en landsverdediging. Openbare orde en veiligheid scoren zeer hoog bij de VVD (Comparative Manifestos Project, 2013). Daarnaast ligt het primaat voor liberale partijen bij de individuele vrijheid (Pellikaan, 2002). Dat geldt ook voor de VVD. Zij gaat vooral uit van de eigen verantwoordelijkheid van de burgers. De VVD wil zo min mogelijk mensen afhankelijk laten zijn van een uitkering en bijstand, en meer aandacht voor eigen verantwoordelijkheid en ondernemerschap. Dat laatste is een belangrijk punt van de VVD. De partij is voor vrije economische activiteiten en vrij economisch verkeer (VVD, 2008). Het marktmechanisme doet het werk. De VVD is daarom ook een voorstander van een verlaging van de belasting. Doordat de overheid zich beperkt tot haar kerntaken, mensen minder sociaal en economisch afhankelijk zijn van de overheid, en het marktmechanisme zijn werk doet is een belastingverlaging mogelijk (VVD, 2008). Naast openbare orde en veiligheid, zijn dus economie en belastingen erg belangrijk voor de VVD (Comparative Manifestos Project, 2013). De verwachting is dat de VVD vaak met portefeuilles deze beleidsonderwerpen wordt geassocieerd.

2.3.3 CDA

Het Christen-Democratisch Appèl (CDA) is in 1980 ontstaan uit een fusie van CHU, ARP en KVP. Het CDA behoort tot de partijfamilie van de christendemocraten (Krouwel, 1995). De grondbeginselen van de partij zijn dan ook gebaseerd op het christelijke geloof. Het CDA zit ideologisch gezien tussen het socialisme en liberalisme, en is een echte centrumpartij. Dit wordt ook ondersteund door Krouwel (1995). Hij stelt dat het CDA zich altijd dichtbij het centrum positioneert om sowieso één partij rechts en één links van hen te houden. Hiermee worden hun kansen als coalitiepartner vergroot..

Het CDA gaat uit van vier kernbegrippen: gespreide verantwoordelijkheid, gerechtigheid, solidariteit en rentmeesterschap (CDA Strategisch Beraad, 2012). Al deze begrippen zijn gebaseerd op waarden van het Christendom. De klassieke normen en waarden met bijbehorende instituties als het huwelijk, familie en gezin moeten weer in waarde worden hersteld. Solidariteit houdt in dat de zwakkeren en kwetsbaren in de samenleving moeten worden geholpen en ondersteund (CDA Strategisch Beraad, 2012).

Als we kijken naar het CMP dan heeft het CDA geen uitgangspunten die er echt uitspringen t.o.v. de andere partijen (Comparative Manifestos Project, 2013). Over het geheel zijn het vrij algemene waarden die de partij uitdraagt, die niet in specifieke beleidsonderwerpen te vangen zijn. De partij heeft de liberale en sociale visie, in een gematigde vorm met elkaar gecombineerd (CDA Strategisch Beraad, 2012). De verwachting is dat het CDA geen associatie heeft met specifieke portefeuilles.

2.3.4 GroenLinks

GroenLinks is een relatief jonge partij in Nederland. De partij is in 1990 ontstaan uit een fusie van vier linkse partijen, en bevindt zich dan ook links van het politieke centrum (Pellikaan, 2002). Het

gedachtegoed van de partij is vooral gericht op de bescherming en het behoud van de natuur en alles wat daarmee te maken heeft. GroenLinks kan tot de partijfamilie van de groene partijen worden gerekend (Andeweg & Irwin, 2009). Als we de partij langs de politieke links-rechts dimensie leggen dan zien we die, zoals de naam al doet vermoeden, links van het politieke centrum terug. Het belangrijkste thema van de partij is dus natuur en milieu (Comparative Manifestos Project, 2013).

De partij streeft ernaar de aarde zoveel mogelijk te beschermen en te behouden voor volgende generaties. Daarnaast is er veel aandacht voor de situatie van dieren, en het in stand houden van de natuurlijke ecosystemen (GroenLinks, 2008). De partij hecht veel waarde aan de ontwikkeling van duurzame en milieuvriendelijke productie in het bedrijfsleven. Een ander belangrijk thema van GroenLinks is een eerlijke verdeling van natuurlijke hulpbronnen onder alle wereldburgers. Dat betekent dat GroenLinks voorstander is van vergaande ontwikkelingshulp en – samenwerking. Hun standpunt is dat armoede en gebrek aan kennis in ontwikkelingslanden ervoor zorgt dat het milieu in die gebieden wordt vernietigd (GroenLinks, 2008). De verwachting is dat GroenLinks vaak wordt geassocieerd met portefeuilles die te maken hebben met natuur, dieren en milieu.

2.3.5 SP

De Socialistische Partij (SP) is de meeste linkse politieke partij in Nederland. De partij behoort tot de socialistische partijfamilie (Andeweg & Irwin, 2009). Het socialisme gaat uit van de gedachte dat er een eerlijke verdeling moet zijn van macht en goederen. Productiemiddelen, natuurlijke hulpbronnen en macht zijn eigendom van het collectief (het volk) en iedereen moet er dus van kunnen profiteren. De staat neemt een prominente rol in bij het oplossen van maatschappelijk problemen en het (her)verdelen van goederen en hulpbronnen (SP, 1999).

De SP heeft drie kernbegrippen in haar beginselprogramma: 1. menselijke waardigheid, 2. gelijkwaardigheid en 3. solidariteit (SP, 1999). De menselijke waardigheid houdt in dat alle mensen, jong en oud, arm en rijk, recht hebben op een bepaalde mate van bestaanszekerheid. Dat betekent onder andere recht op werk, voldoende zorg en goed onderwijs. De partij scoort bij het CMP erg hoog op deze beleidsonderwerpen (Comparative Manifestos Project, 2013). Het tweede kernbegrip is gelijkwaardigheid. Omdat ieder mens gelijkwaardig is streeft de SP naar een brede maatschappelijk tolerantie. In de praktijk betekent dit dat de partij fel tegenstander is van discriminatie en achterstelling van minderheidsgroepen. De SP wil een goede opvang en integratie van asielzoekers en andere immigranten: “In Nederland moet iedereen inwoner gelijke kansen krijgen (SP, 1999). Dat is een voorwaarde om met elkaar samen te kunnen leven”. Solidariteit is het derde kernbegrip. De socialisten gaan er vanuit dat mensen sociale wezens zijn die met elkaar samen moeten leven. Een voorwaarde om goed samen te kunnen leven is om elkaar te helpen waar dat nodig is. De SP is daarom voor inkomensafhankelijke belastingen, toeslagen en premies. Dat geldt zowel voor de zorg, als de inkomensbelasting, kinderbijslag, ouderbijdrage voor de kinderopvang, enzovoort. De verwachting is dat de SP vaak wordt geassocieerd met portefeuilles van gezondheidszorg en sociale zaken.

3. Methoden

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe het onderzoek is ontworpen. Wat wordt er precies gemeten, en wat zijn de voor- en nadelen van dit ontwerp? Daarnaast worden de data besproken. Waar komen deze vandaan en hoe zijn die precies samengesteld? De laatste paragraaf gaat over het meetbaar maken van de variabelen. Hier wordt een antwoord gegeven op de derde deelvraag: Welk portefeuilles sluiten aan bij de partij-idealen van de partijen?

3.1 Onderzoeksontwerp

De opzet van het onderzoek is longitudinaal. De data die voor het onderzoek worden gebruikt bestaan uit observaties die voor een langere periode op verschillende momenten in de tijd zijn verzameld. Elk jaar zijn er wel een aantal verschuivingen, bijvoorbeeld door verkiezingen of herindelingen, en dat zorgt voor een verandering in de data en dus een nieuwe situatie. Hierdoor kan er worden gekeken of er een bepaalde trend te zien is.

De observatie eenheden in het onderzoek, de personen of zaken die worden geobserveerd, zijn lokale portefeuillehouders in Nederland. Van hen zijn verschillende karakteristieken en kenmerken verzameld. Zo is het geslacht van de portefeuillehouders bekend, de gemeente waarin zij zitten, de politieke partij waar zij lid van zijn, de portefeuilles waar ze verantwoordelijk voor zijn, etc. Het gaat om een populatiestudie waarbij politieke partijen de analyse eenheden zijn. Met het onderzoek wil ik uiteindelijk een uitspraak doen over politieke partijen. Aan de hand van de verschillende variabelen van de portefeuillehouders, de observatie eenheden, wordt onderzocht of er een relatie is tussen de politieke partijen en de portefeuilles. Als bekend is om welke portefeuilles en politieke partijen het gaat dan kan een conclusie worden gevormd ten aanzien van de hypothese. Dus als er sprake is van dominantie van partijen over specifieke portefeuilles, gaat het dan ook om de portefeuilles die worden verwacht? En hebben partijen vaker de voor hun belangrijkste portefeuilles in handen als zij de grootste zijn? Met andere woorden: wordt er aan de verwachting voldaan?

Voor het onderzoek worden dus data van meerdere jaren gebruikt en geanalyseerd. Dit longitudinale aspect verhoogt de betrouwbaarheid van het onderzoek. Waarden van de politieke partijen voor de verschillende portefeuilles kunnen bijvoorbeeld voor een jaar uitschieters hebben. Door de data over meerdere jaren te bekijken kan het gemiddelde worden bekeken en wordt het risico op het trekken van onjuiste conclusies beperkt. De externe validiteit van het onderzoek is hoog. De externe validiteit gaat over de mate waarin de uitkomsten van het onderzoek zijn te generaliseren naar de rest van de populatie. Omdat het in dit onderzoek gaat het om een populatiestudie, hoeven we niet meer te generaliseren naar een groep die niet in het onderzoek is meegenomen. Voor het onderzoek is gekeken naar de gegevens van alle portefeuillehouders van de vijf partijen. Er is niet gesampled, dus ook geen sprake van een 'sampling bias'. De interne validiteit daarentegen is een stuk minder hoog. De interne validiteit gaat over de mate van causaliteit tussen de onafhankelijke en de afhankelijke variabele, en in hoeverre die causaliteit door het onderzoek wordt aangetoond. Dit onderzoek probeert een verband aan te tonen tussen politieke partijen (onafhankelijke variabele) en portefeuilles (afhankelijke variabele). Echter als dit verband wordt aangetoond, dan is er nog niet zomaar sprake van volledige causaliteit tussen politieke partijen en het bezit een bepaalde portefeuilles. Een derde variabele (bijvoorbeeld geslacht) zou de relatie ook (voor een deel) kunnen verklaren. Dit onderzoek toetst niet op de invloed van derde variabelen, waardoor het lastig is om die invloed van derde variabelen volledig uit te sluiten.

3.2 Data

De gegevens die voor het onderzoek worden gebruikt zijn afkomstig van de Vereniging voor Nederlandse Gemeenten (VNG). De dataset bestaat uit verschillende gegevens van alle raadsleden, wethouders en burgemeester in Nederland.. De eerste stap hiervoor is het in kaart brengen van de stokpaardjes en idealen van vijf politieke partijen waar we naar gaan kijken. Hierbij spelen partijfamilie, historische achtergrond en partijprogramma's een belangrijke rol.

Maar dat is nog niet voldoende om de hypothese te toetsen. Om de hypothese te kunnen toetsen moeten we de data bruikbaar maken. Omdat we in de jaren voor 2009 te maken hebben met zo'n 60 verschillende portefeuilles is het noodzaak om deze naar onderwerp bij elkaar te voegen. Dat doen we door de portefeuilles samen te voegen in beleidsthema's. Elk beleidsthema bestaat uit portefeuilles met soortgelijke onderwerpen, dus een groep van beleidsterreinen onder dezelfde noemer. Hetzelfde geldt voor de portefeuilles vanaf 2009. Dit zijn er in totaal twintig. Van beide perioden worden alle portefeuilles in totaal in zeven beleidsthema's samengevoegd. Aan de hand hiervan kunnen we verwachtingen of deelhypothesen per partij en partij-idealen gaan opstellen. Zo zullen we bijvoorbeeld de VVD gaan toetsen op het thema 'Financiën', de PvdA zal worden getoetst op 'Zorg en Welzijn', enzovoort.

Voor het onderzoek worden alle lokale portefeuilles in Nederland bekeken. Het onderzoek beperkt zich dus tot data van wethouders en burgemeesters, aangezien zij in het bezit zijn van portefeuilles. De overige cases, de gemeenteraadsleden, worden niet meegenomen in het onderzoek. Voor het onderzoek worden maar vijf partijen bekeken.

3.3 Operationalisatie

3.3.1 Beleidsthema's

De data die worden gebruikt voor dit onderzoek bestaan uit portefeuillehouders die portefeuilles onder zich hebben. Afhankelijk van het jaartal kunnen zijn er verschillende portefeuilles te verdelen. Er is hierin een tweedeling: de beschikbare portefeuilles van voor 2009 (dus voor het jaar 2004 t/m 2008) en de portefeuilles vanaf 2009. Een overzicht van de lijsten met de portefeuilles zoals die in beide periodes te verdelen waren zijn te vinden in de bijlage. Om de ideologieën van de partijen aan de portefeuilles te kunnen toetsen, zullen er portefeuilles moeten worden samengevoegd om te verwachtingen goed te kunnen toetsen. Op deze manier kunnen we heel duidelijk uitspraken doen over de partijen en bepaalde portefeuilles. Doen we dit niet, dan is het lastiger om uitspraken te doen. Voor sommige portefeuille-partij-combinaties zijn simpelweg niet genoeg data om te toetsen, maar ook omdat het niet heel interessant en relevant is om voor elke combinatie van portefeuilles en partijen te onderzoeken of de partij deze vaker in het bezit heeft. In plaats daarvan is ervoor gekozen om aan de hand van beleidsthema's (verschillende portefeuilles bij elkaar gevoegd onder één noemer) te toetsen of partijen vaker in het bezit zijn van hun stokpaardjes. De beleidsthema's moeten dus portefeuilles bevatten met raakvlakken, beleidsterreinen die eenzelfde onderwerp vertegenwoordigen. Het onderwerp dat wordt vertegenwoordigd wordt aan een partij gekoppeld en aan de hand daarvan worden de data geanalyseerd. Dat hebben we gedaan voor de portefeuilles van voor 2009. Dat heeft geleid tot een aantal beleidsthema's, waarin alle portefeuilles zijn opgedeeld. Hieronder een overzicht van deze beleidsthema's:

- Openbare Orde & Veiligheid

- Economie & Financiën
- Sociale Zaken & Werkgelegenheid
- Zorg & Welzijn
- Onderwijs
- Ruimtelijke Ordening & Wonen
- Natuur & Milieu

Openbare Orde & Veiligheid

Het eerste beleidsthema is openbare orde en veiligheid. Dit is één van de kerntaken van een overheid. Hieronder vallen portefeuilles als politie, brandweer en rampenbestrijding. Het doel is zorgen voor een veilige leefomgeving door het handhaven van wetten en regels en maken van beleid. Een belangrijke kanttekening bij dit beleidsthema's is dat de burgemeester verantwoordelijk is voor de openbare orde en veiligheid in een gemeente. Nederland heeft geen burgemeesters die lid zijn van de SP. De SP is van mening dat een burgemeester moet worden gekozen door de volksvertegenwoordigende gemeenteraad. Omdat in Nederland burgemeesters door de regering worden benoemd, stelt de SP geen leden kandidaat voor deze functie. De partij zal daarom (vrijwel) nooit in het bezit zijn van dit beleidsthema. Hier zal rekening mee gehouden moeten worden bij het analyseren van de resultaten.

Economie & Financiën

Het beleidsthema 'Economie & Financiën' behelst de economische, financiële en bedrijfskundige kant van het lokale bestuur. Onder dit beleidsthema vallen portefeuilles als Belastingen, Economische Zaken en Midden- en Kleinbedrijf. Ook de portefeuille Agrarische Zaken valt onder dit beleidsthema. Agrarische Zaken gaat voornamelijk over het agrarische bedrijfsleven, dus land- en tuinbouwondernemingen. Omdat dit een bedrijfssector is en de economische belangen voorop staan, schaar ik deze bij de groep van economische en financiële portefeuilles. Belangrijke onderwerpen die bij het beleidsthema Economie & Financiën horen zijn belastingen, subsidies, ondernemers en bedrijven, ondersteuning van verschillende bedrijfssectoren, etc. Een belangrijk doel dat met behulp van dit beleidsthema kan worden bereikt, is het stimuleren en ontwikkelen van de lokale bedrijvigheid.

Sociale Zaken & Werkgelegenheid

Het beleidsthema Sociale Zaken & Werkgelegenheid gaat over alles wat te maken heeft met werk en inkomen. Portefeuilles die in dit thema zijn samengevoegd zijn: Werkvoorziening, Bijstandsverlening, Sociaal-cultureel werk, Inkomensvoorziening, etc. Een belangrijk onderwerp dat bij dit thema hoort is armoedebestrijding. Daarom ook dat de portefeuille sociaal-cultureel werk bij dit thema is gevoegd. Het doel van sociaal-cultureel werk is om de woon-, werk- en leefsituatie, vooral in achterstandsbuurtten en -wijken, te verbeteren. Het betreft hier allemaal beleidsterreinen die de solidariteit kunnen versterken, en gelijke kansen voor ieder individu kunnen bevorderen. Het beleidsterrein 'Sociale Zaken & Werkgelegenheid in een gemeente betekent de uitvoering van de Wet Werk & Bijstand. Een wethouder verantwoordelijk voor dit gebied zorgt ervoor dat het aanbod van banen voldoende is, dat wordt voorzien in aanvullende uitkeringen, en dat werkzoekers de juiste werkgevers kunnen vinden.

Zorg & Welzijn

Het beleidsthema 'Zorg & Welzijn' omvat alles wat te maken heeft met de mentale en fysieke gesteldheid van burgers. Dat betekent voorzieningen en ondersteuning voor gehandicapten, zorg voor ouderen, verpleeginrichtingen en ziekenhuizen, maar ook het bevorderen van emancipatie, tegengaan van discriminatie, en de inrichting van maatschappelijk werk. Partijen met een links karakter hechten vaak veel waarde aan dit thema. Goede zorg moet voor iedereen beschikbaar zijn. Gezondheid en welzijn mogen niet afhankelijk zijn van het inkomen. Portefeuilles die onderdeel zijn van dit beleidsthema geven wethouders en dus partijen de mogelijkheid aanpassing in het zorgbeleid te maken. Andere belangrijke onderwerpen die ook bij Zorg & Welzijn horen zijn jeugd en gezin. Onder andere kinderopvang, jeugd en jongeren, en ouder-kind programma's horen bij dit beleidsthema.

Onderwijs

Het beleidsthema Onderwijs is apart van bijvoorbeeld Zorg & Welzijn gehouden. Dit omdat het om een erg belangrijk beleidsterrein gaat, dat tevens een grote verantwoordelijkheid is voor een gemeente. Onder het beleidsthema Onderwijs vallen peuterscholen, basisscholen, het voortgezet onderwijs, het Hoger Onderwijs, volwasseneneducatie, etc. Daarbij komen ook zaken als het naleven en controleren van de leerplicht door een leerplichtambtenaar, de huisvesting van onderwijs in de gemeente, en schoolvakanties. Tevens valt de portefeuille 'Openbare bibliotheek' onder Onderwijs. Dit omdat bibliotheken een erg belangrijke rol spelen, voor welke vorm van onderwijs dan ook.

Ruimtelijke Ordening & Wonen

Het beleidsthema Ruimtelijke Ordening & Wonen heeft een vrij breed karakter. Het gaat over alles wat met de woon- en leefomgeving van burgers in een gemeente te maken heeft. Zo vallen alle portefeuilles met vervoer, parkeren, havens, en andere infrastructurele zaken onder dit beleidsthema. Daarnaast ook onderwerpen met betrekking tot recreatie. Toerisme, evenementen, kunst en cultuur, enzovoort horen allemaal bij de leefomgeving en –ervaring van de burger. Als laatste en misschien wel belangrijkste onderdeel van dit beleidsthema is het wonen zelf. Portefeuilles als volkshuisvesting, woonruimte-zaken, stads- en dorpsvernieuwing, etc. vallen ook allemaal onder Ruimtelijke Ordening & Wonen. Een opvallende portefeuille die ook bij Ruimtelijke Ordening & Wonen hoort is 'Minderheden: integratie en asielzoekersbeleid'. Omdat gemeenteambtenaren bij het onderwerp integratie en asielzoekers vooral bezig zijn met huisvesting en andere woonzaken heb ik die portefeuille hierbij geplaatst.

Natuur & Milieu

Het beleidsthema Natuur & Milieu bevat alle groene portefeuilles. Dat zijn natuurbescherming, openbaar groen, afvalverwijdering en waterzuivering, milieu, en plattelandontwikkeling. Dit beleidsthema gaat over het creëren en behouden van een schone, duurzame en ecologisch verantwoorde leefomgeving. Voor een gemeente betekent dit regels stellen en handhaven met betrekking tot luchtvervuiling, grondvervuiling, afvalverwerking, etc. Daarnaast wordt geprobeerd het opwekken van schone energie te stimuleren, bijvoorbeeld door middel van subsidies.

Overig

Er zijn nog een heel aantal portefeuilles dat niet is ondergebracht bij één van de beleidsthema's. Deze portefeuilles kunnen een heel algemeen nut hebben, bijvoorbeeld Personeelszaken of Communicatie & Voorlichting, of minder relevant zijn op gemeentelijk niveau (bijvoorbeeld

Internationale Zaken & EU). In alle gevallen gaat het om portefeuilles die ideologisch gezien weinig specifieke raakvlakken hebben met partij-ideologieën. Van deze portefeuilles wordt daarom geen hypothese opgesteld.

3.3.2 Stokpaardjes

Nu per partij helder is wat de partij-idealen zijn, en daarnaast de portefeuilles in beleidsthema's zijn ingedeeld, is het zaak om de variabelen meetbaar te maken. Welke partij heeft welk beleidsthema vaak onder zich? Met andere woorden: Wat zijn de stokpaardjes van de partijen? Op basis van de politieke standpunten en ideologieën zullen de deelhypothesen worden gemaakt zodat deze bij de data analyse getoetst kunnen worden.

PvdA

Eén van de belangrijkste stokpaardjes bij de PvdA is onderwijs. De partij staat hier algemeen om bekend, maar cijfers van het CMP ondersteunen die uitspraak ook. De PvdA heeft het in haar verkiezingsprogramma's dus veel en vaak over onderwijs. De verwachting is dus dat de PvdA vaak portefeuilles in handen heeft van het thema Onderwijs. Een ander terrein dat de PvdA erg belangrijk vindt is Sociale Zaken & Werkgelegenheid. Om iedere burger een bepaalde mate van sociale zekerheid te kunnen bieden wil de PvdA veel aandacht aan dit onderwerp besteden. Armoedebestrijding en voldoende arbeidskansen voor iedereen zijn van grote waarde voor de partij. Daarom verwacht ik ook dat de PvdA vaak in het bezit is van Sociale Zaken & Werkgelegenheid. Het derde en laatste stokpaardje van de PvdA is Zorg en Welzijn. Men is een groot voorvechter van goede toegankelijke zorg. Hier vallen ook eerlijke kansen voor de jeugd onder, en de hulp aan ouderen.

- Onderwijs
- Sociale Zaken & Werkgelegenheid
- Zorg & Welzijn

VVD

De VVD heeft twee duidelijk stokpaardjes. Als rechts-liberale partij is men een groot voorstander van vrijheden en de daarbij behorende mensenrechten. Die vrijheden en mensenrechten moeten beschermd worden en daarom is Openbare Orde & Veiligheid een belangrijk punt in de VVD-filosofie. Het tweede stokpaardje gaat over de financiële en economische beleidskant. De verwachting is dat de VVD vaak in het bezit is van het beleidsthema Economie & Financiën. De VVD is voor een vrije markt, belastingverlagingen en een kleinere en efficiëntere overheid. Economie & Financiën is een belangrijk middel om die punten te kunnen verwezenlijken. Daarnaast is het beleidsthema Economie & Financiën van groot belang van bedrijven en ondernemers.

- Openbare Orde & Veiligheid
- Economie & Financiën

CDA

Het CDA is, anders dan de andere vier partijen, minder uitgesproken over hun belangrijkste beleidsonderwerpen of –terreinen. De partij is een echte centrumpartij. Het CDA heeft dan ook geen uitschietende waarden voor specifieke beleidsonderwerpen (Comparative Manifestos Project, 2013). Wel heeft het CDA hele duidelijk waarden waar zij voor staan, zij het wat abstracter dan de rest. Vanuit de christelijke achtergrond beschouwd het CDA het gezin met bijbehorende klassieke

waarden nog als de hoeksteen van de samenleving. De verwachting is echter dat het CDA geen bepaalde portefeuilles heeft die het vaker in het bezit heeft dan andere, en dus ook niet vaker in het bezit is van een bepaald beleidsthema dan andere.

GroenLinks

Als lid van de groene partijfamilie is het wel duidelijk welk beleidsthema de meest prominente plaats inneemt bij GroenLinks: Natuur & Milieu. Het beschermen, ontwikkeling van bos- en natuurgebieden, tegengaan van luchtvervuiling zijn allemaal belangrijke GroenLinks onderwerpen. De verwachting is dan ook dat GroenLinks vaker dan de andere partijen in het bezit is van portefeuilles van het beleidsthema Natuur & Milieu.

- Natuur & Milieu

SP

De SP is meest linkse partij van de vijf die in dit onderzoek zijn meegenomen. Evenals de PvdA is de SP (waarschijnlijk nog meer) voor een uitgebreid stelsel van sociale zekerheid. Hoge uitkeringen voor werklozen, arbeidsongeschikten en alleenstaande ouders, en inkomensafhankelijke premies en toeslagen. De verwachting is dat de SP vaker dan de andere partijen in het bezit is van het beleidsthema Sociale Zaken & Werkgelegenheid. Het tweede stokpaardje is Zorg & Welzijn. De SP staat voor een toegankelijk zorgstelsel en zorg op maat voor een ieder dit dat nodig heeft. Vooral de laatste jaren is dat meer en meer aan de orde.

- Sociale Zaken & Werkgelegenheid
- Zorg & Welzijn

4. Ontwikkelingen door de tijd heen

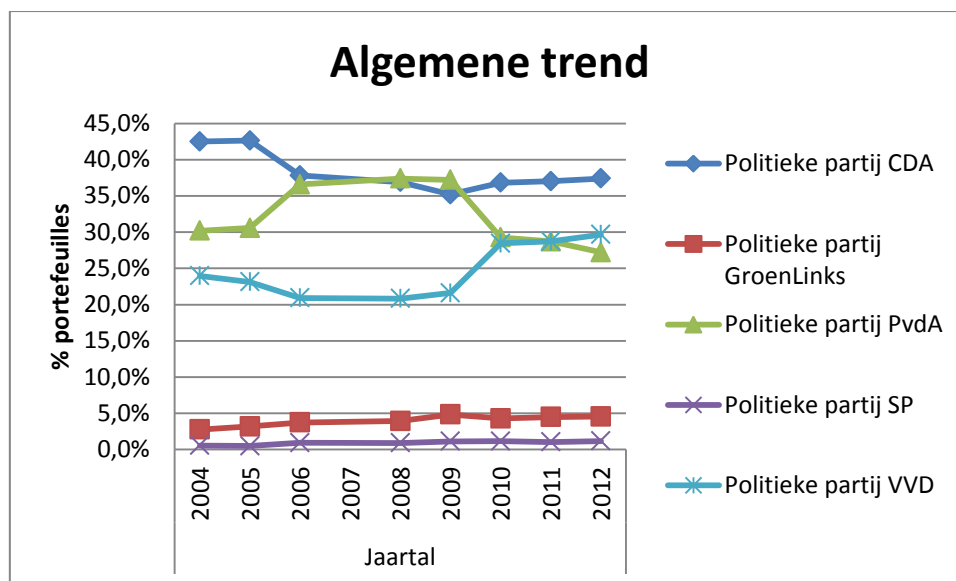
In dit hoofdstuk gaan we naar de data kijken en proberen tot een antwoord te komen op de derde deelvraag: *In welke mate zijn de vijf politieke partijen in het bezit van de verschillende portefeuilles, en zijn er verschillen door de tijd heen waar te nemen?* De eerste paragraaf gaat in op het laatste deel van deze deelvraag. Door middel van een trendanalyse wordt het bezit van portefeuilles door de jaren heen in kaart gebracht. In de tweede paragraaf wordt bekeken in welke mate de partijen in het bezit zijn van bepaalde beleidsthema's, en hoe zich dat tot de rest verhoudt.

4.1 Trendanalyse per beleidsthema

Hieronder volgt een trendanalyse van het percentage portefeuilles dat de partijen bezitten per beleidsthema. Daarbij zijn de veranderingen door de jaren heen interessant om te bekijken. Allereerst hieronder de grafiek met de algemene trend van de partijen tussen 2004 en 2012. Echter zijn van het jaar 2007 geen data beschikbaar. Om wel een realistische weergave van de trend te geven en deze goed te kunnen interpreteren, is het jaar 2007 wel bijgevoegd en zijn de grafieken door middel van interpolatie doorgetrokken. De grafiek van de algemene trend laat het percentage portefeuilles per partij over het geheel, dus alle beleidsthema's, zien. De grafieken van de beleidsthema's afzonderlijk kunnen met de algemene trend worden vergeleken. Aan de hand daarvan kunnen makkelijk veranderingen, afwijkingen en uitschieters worden waargenomen.

4.1.1 Algemene trend

Figuur 1: Algemene trend van de portefeuilleverdeling. Data uit 2007 ontbreekt.

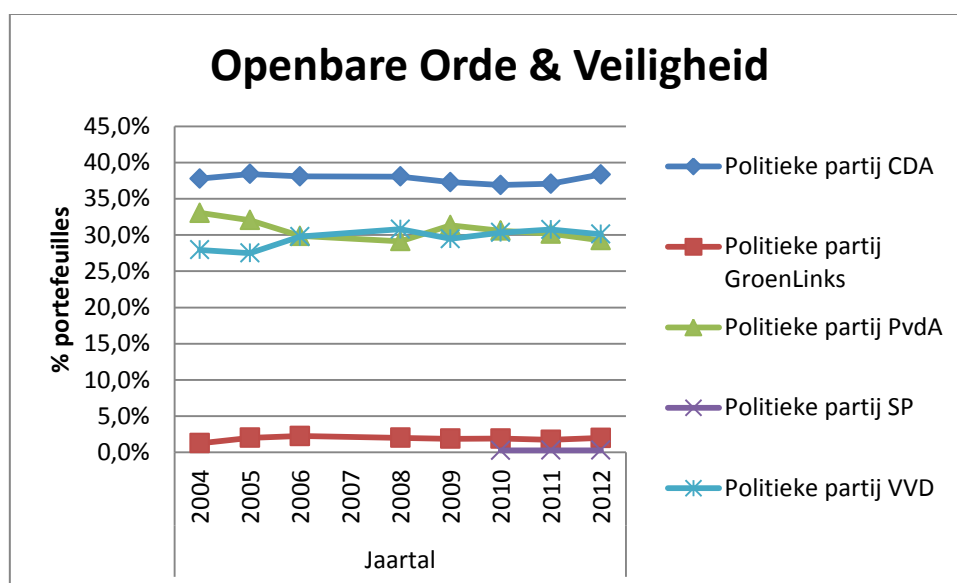
Als we de grafiek van de algemene trend bekijken zien we dat het CDA tussen 2004 en 2012 lange tijd het grootste aandeel portefeuilles heeft. Dat gegeven is op zich nog niet zo heel opvallend, omdat het CDA in deze periode ook steeds bij de drie partijen zat die de meeste zetels kregen bij de gemeenteraadsverkiezingen (Kiesraad). In 2002 won het CDA van de vijf partijen de meeste zetels in de gemeenteraad in Nederland. Daarna daalde het percentage gemeenteraadszetels bij de lokale verkiezingen in 2006 en 2010 (Kiesraad). Eigenlijk eenzelfde soort trend als de portefeuilleverdeling laat zien. Voor de andere vier partijen geldt ook dat we een soortgelijke trend bij de lokale verkiezingen en het percentage gemeenteraadszetels zien, als in de grafiek van de algemene trend van het percentage portefeuilles. Het aantal portefeuilles hangt dus enigszins samen met het aantal

gewonnen zetels bij de gemeenteraadsverkiezingen. Het is interessant om te kijken naar fluctuaties, de mate van constantheid, een toename of afname van het aandeel, enzovoort. Hiervan zou bijvoorbeeld kunnen worden afgeleid of partijen zich stoïcijns richten op hun stokpaardjes, of dat zij onderhevig zijn aan de grillen van het politieke speelveld en dus veel schommelingen vertonen.

In 2006 en 2010 vonden dus gemeenteraadsverkiezingen plaats. Dit is ook terug te zien in de grafiek, vooral bij de PvdA en de VVD. Beide partijen laten vanaf 2006 een verandering in percentage zien. Daarna blijft het stabiel tot en met 2010, wanneer het percentage weer verandert. De lijnen van deze twee partijen vertonen elkaars spiegelbeeld. De PvdA heeft bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2006 flink gewonnen, vooral ten opzichte de VVD (Kiesraad). Dat heeft zich uitbetaald in portefeuilles. Er heeft een uitwisseling van portefeuilles plaatsgevonden.

4.1.2 Openbare Orde & Veiligheid

Figuur 2: Verdeling van de Openbare Orde & Veiligheid portefeuilles

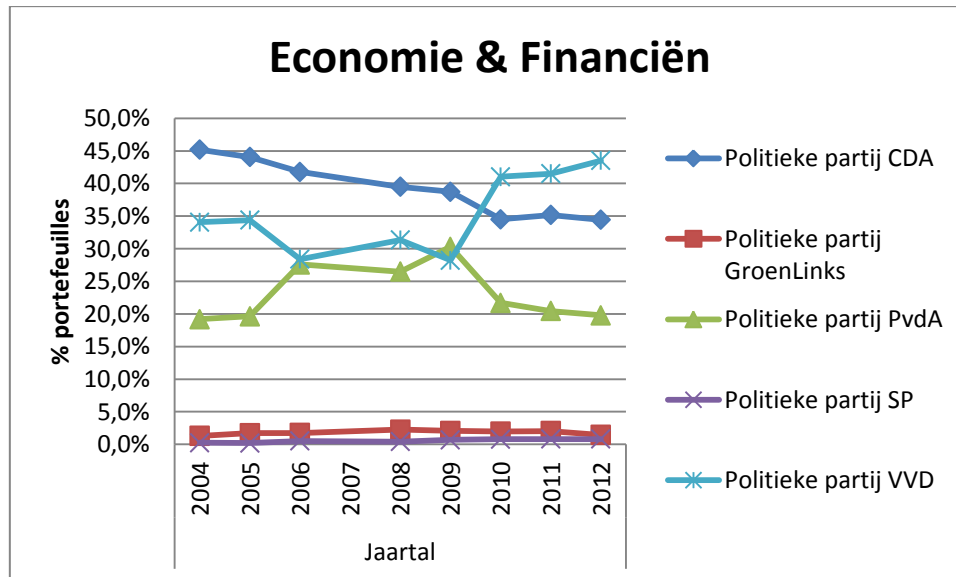

De grafiek van het beleidsthema Openbare Orde & Veiligheid laat voor alle partijen een redelijk constante lijn zien. Dit betekent dat er weinig schommelingen over de jaren zijn in het aandeel portefeuilles dat de partijen hebben van dit beleidsthema. Als we kijken naar de algemene trend dan zien we daar veel meer schommelingen en veranderingen over de jaren. Een verklaring hiervoor is dat binnen een gemeente de burgemeester verantwoordelijk is voor de openbare orde en veiligheid. Het behoort tot de kerntaken van een burgemeester (Rijksoverheid, 2013). In veel gemeenten in Nederland zal de burgemeester dan ook logischerwijs in het bezit zijn van deze portefeuilles. Anders dan gemeenteraadsleden wordt een burgemeester niet gekozen na gemeenteraadsverkiezingen, maar bij koninklijk besluit benoemd voor een periode van zes jaar. Na die periode kunnen zij steeds weer worden herbenoemd voor nog eens zes jaar. Burgemeesters zitten daardoor vaak langer op hun plek dan wethouders, en zijn niet onderhevig aan gemeenteraadsverkiezingen die om de vier jaar plaatsvinden. Daardoor zijn er minder positie- en partijwisselingen bij deze portefeuilles, en is er een grote mate van constantheid in de grafiek te zien. Dat verklaart ook waarom het aandeel van de SP bij de portefeuilles van Openbare Orde & Veiligheid verwaarloosbaar is. De SP is een tegenstander van het benoemen van burgemeesters en stelt daarom geen partijleden kandidaat. Gevolg daarvan is dat zij tussen 2004 en 2009 helemaal geen portefeuilles van dit beleidsthema hebben, en vanaf 2010

maar enkele. De data van de VNG laten zien dat de VVD juist een hoog percentage heeft van alle burgemeesterposities vergeleken met de rest van de partijen. Het percentage wethouders dat de partij van het totaal heeft ligt een stuk lager. Dat verklaart ook waarom de partij zo'n hoog aandeel Openbare Orde & Veiligheid portefeuilles heeft.

4.1.3 Economie & Financiën

Figuur 3: Verdeling van de Economie & Financiën portefeuilles

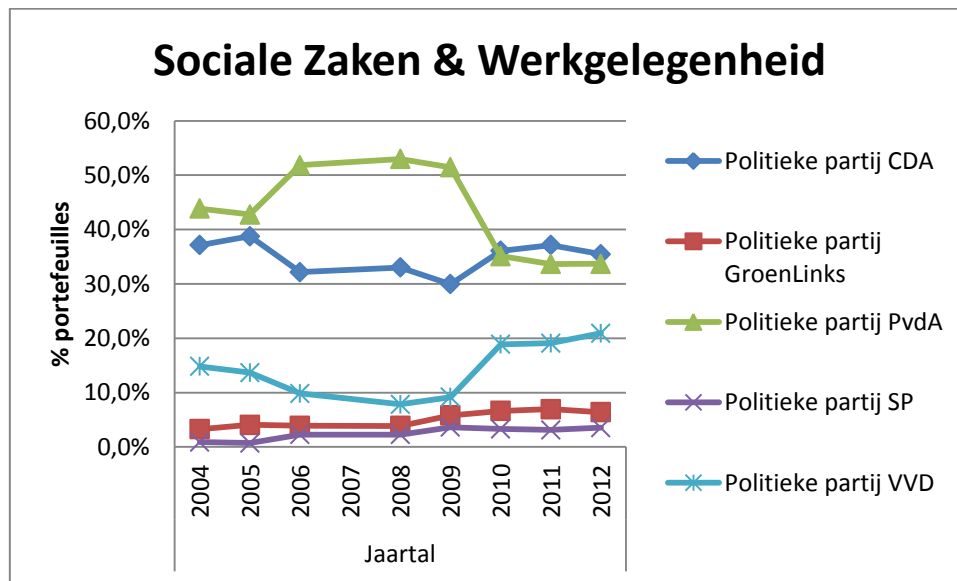

De grafiek van Economie & Financiën laat behoorlijk wat fluctuaties zien bij de partijen. De opvallendste is toch wel de schommeling van de VVD waar ongeveer 15% verschil in zit. Vanaf 2009 klimt het aandeel portefeuilles in Economie & Financiën van de VVD omhoog. Economie & Financiën is een stokpaardje van de VVD dat blijkt ook wel als we naar deze grafiek kijken. In vergelijking met de algemene trend van de VVD ligt het percentage voor Economie & Financiën portefeuilles over de gehele periode een stuk hoger. Het aandeel van het CDA is daarentegen tussen 2004 en 2012 sterk gedaald, met meer dan 10%. Over het geheel genomen zijn er aardig wat schommelingen in percentages voor de partijen te zien.

Kijken we naar het verloop van de lijnen in de grafiek, dan zien we wel weer dezelfde patronen als bij de algemene trend terugkomen. We zien de fluctuaties in 2006 en 2010 na de gemeenteraadsverkiezingen, en de uitwisseling van portefeuilles tussen VVD en PvdA. Dat we de fluctuatie ook hier weer zien betekent dat de PvdA voor een deel ook belang hecht aan Economie & Financiën portefeuilles. Was dat niet het geval, dan was het percentage in 2006 gelijk gebleven aan dat van 2005. Echter na de gemeenteraadsverkiezingen van 2006 stijgt ook het aandeel van deze portefeuilles bij de PvdA, dus meer wethouders en burgemeesters van de PvdA in het bezit van Economie & Financiën portefeuilles. De PvdA en de VVD vinden elkaars stokpaardjes ook zeker wel belangrijk, echter hebben zij verschillende standpunten op deze onderwerpen.

4.1.4 Sociale Zaken & Werkgelegenheid

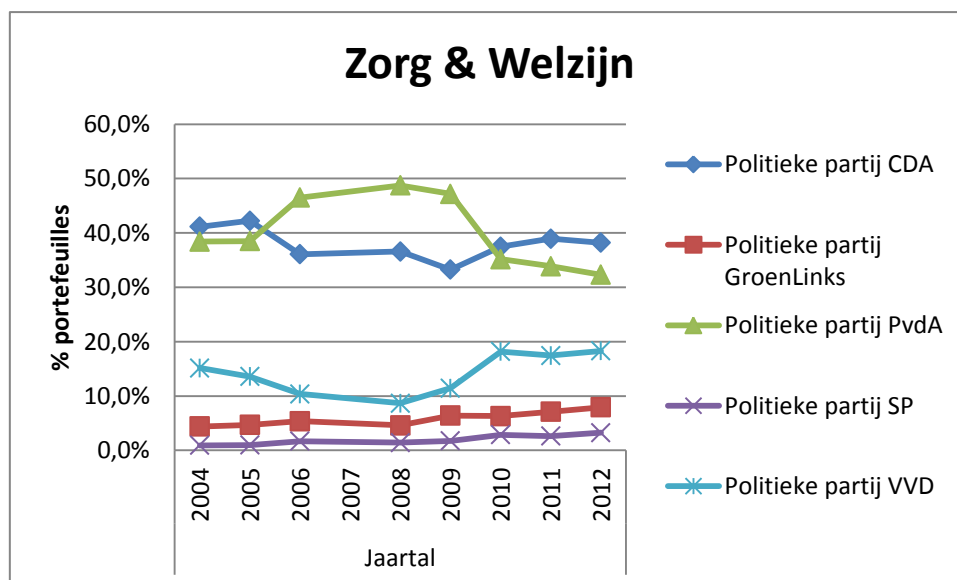
Figuur 4: Verdeling van de Sociale Zaken & Werkgelegenheidportefeuilles

De grafiek van Sociale Zaken & Werkgelegenheid laat hoge percentages voor de drie links partijen zien (PvdA, GroenLinks & SP). Als we kijken naar het percentage portefeuilles dat deze partijen in bezit hebben zien we dat dit over de hele periode een behoorlijk eind boven de algemene trend ligt. Dat betekent dat deze partijen vaker in het bezit zijn van portefeuilles uit Sociale Zaken & Werkgelegenheid dan gemiddeld over alle beleidsthema's. Ook hier zien we weer de uitwisseling van portefeuilles tussen PvdA en VVD terug. Voor de VVD zijn deze portefeuilles met betrekking tot sociale zaken en werkgelegenheid ook zeker van belang, want de VVD laat een behoorlijke stijging zien vanaf 2010. Dat betekent dat als zij zetels winnen bij de gemeenteraadsverkiezingen er ook meer mensen van de VVD op deze portefeuilles komen.

4.1.5 Zorg & Welzijn

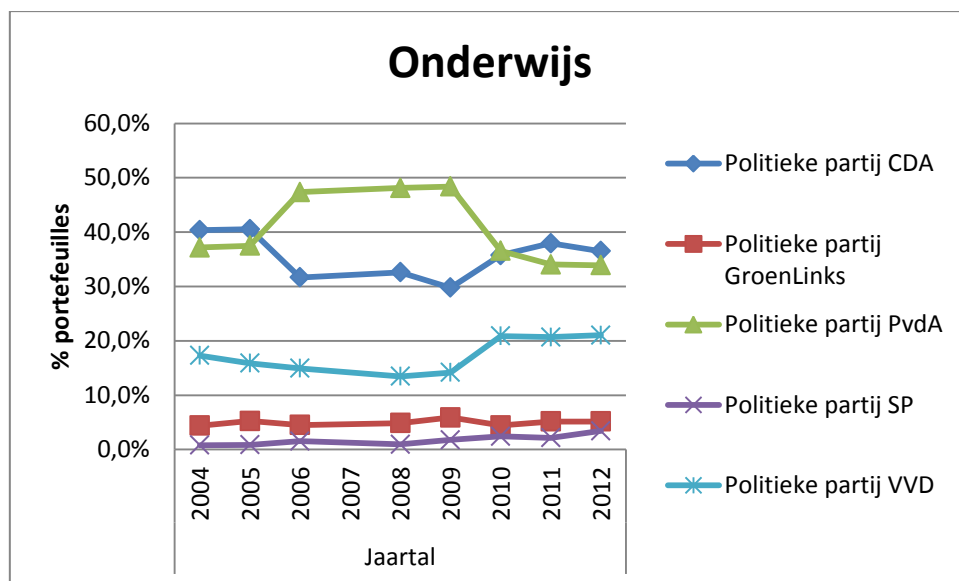
Figuur 5: Verdeling van de Zorg & Welzijn portefeuilles

De grafieken van Zorg & Welzijn en Sociale Zaken & Werkgelegenheid vertonen opvallend veel gelijkenissen met elkaar. De PvdA, GroenLinks en de SP hebben allen een aanzienlijk aandeel van de portefeuilles van deze beleidsthema's, zeker als we de grafiek vergelijken met de algemene trend. Het gaat bij deze beleidsthema's om beleidsonderwerpen die erg belangrijk zijn voor de linkse partijen. De grafieken laten zien dat de verwachtingen voor de PvdA zouden kunnen kloppen. De partij lijkt daadwerkelijk vaker in het bezit van portefeuilles uit Zorg & Welzijn, maar ook uit Sociale Zaken & Werkgelegenheid. Daarnaast zien we dus dat de andere twee linkse partijen, GroenLinks en SP, een groeiend aandeel hebben bij beide beleidsthema's. Het is reëel om de stellen dat ook deze partijen een sterke associatie hebben met de portefeuilles van Zorg & Welzijn.

4.1.6 Onderwijs

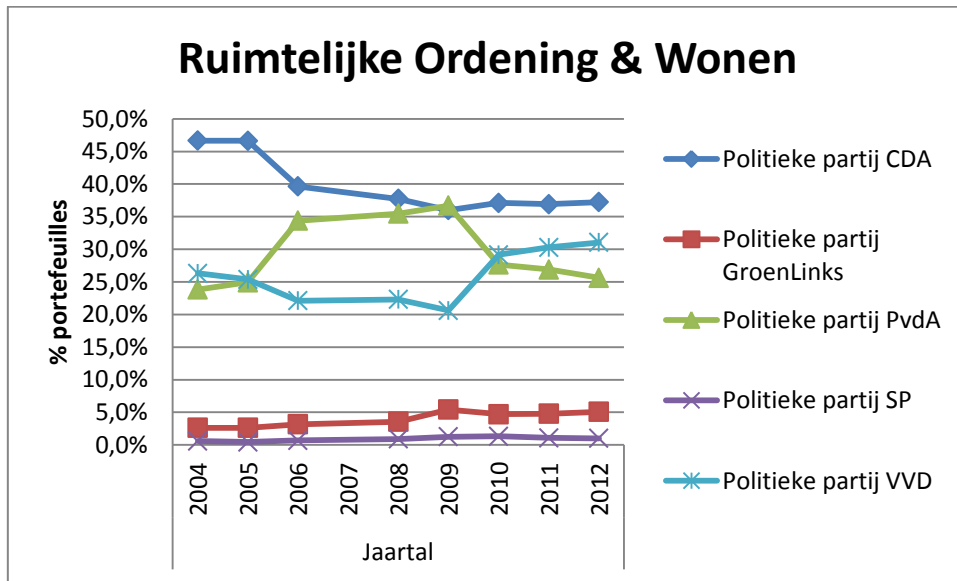
Figuur 6: Verdeling van de Onderwijs portefeuilles

De grafiek van Onderwijs laat ongeveer eenzelfde beeld zien als bij Sociale Zaken & Werkgelegenheid en Zorg en Welzijn. De drie linkse partijen met een hoog percentage Onderwijs portefeuilles. Echter, het aandeel portefeuilles van GroenLinks laat bij dit beleidsthema niet de stijgende lijn zien die bij Sociale Zaken & Werkgelegenheid en Zorg & Welzijn wel is waar te nemen. Daarentegen stijgt bij de SP het aandeel Onderwijs portefeuilles wel behoorlijk. De PvdA en de SP zijn heel waarschijnlijk vaker dan gemiddeld in het bezit van Onderwijs portefeuilles. Daarnaast zien we in de grafiek dat net als bij Sociale Zaken & Werkgelegenheid en Zorg & Welzijn, ook bij de verdeling van de Onderwijs portefeuilles het aandeel van de VVD stijgt na de verkiezingen van 2010.

4.1.7 Ruimtelijke Ordening & Wonen

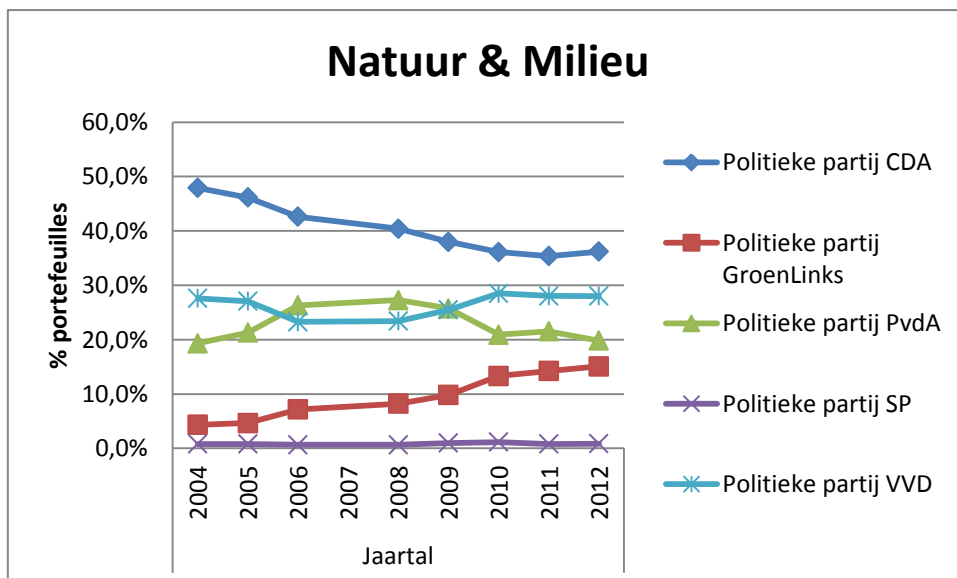
Figuur 7: Verdeling van de Ruimtelijke Ordening & Wonen portefeuilles

Het beleidsthema Ruimtelijke Ordening & Wonen is niet als stokpaardje van een bepaalde partij geïdentificeerd. De verwachting is dus dat geen van de vijf partijen vaker in het bezit is van Ruimtelijke Ordening & Wonen portefeuilles dan andere portefeuilles. Als we de grafiek van de Algemene trend 2004-2012 erbij pakken zien we dat deze nagenoeg hetzelfde is als die van Ruimtelijke Ordening & Wonen. Dat gegeven ondersteunt de verwachting dat er geen associatie is tussen dit beleidsthema en een bepaalde partij. Er zijn geen uitschieters ten opzichte van de algemene trend te zien, de grafiek van Ruimtelijke Ordening & Wonen loopt bijna gelijk wat waarschijnlijk inhoudt dat er geen partij bij zit die dit beleidsthema vaker andere thema's in het bezit heeft.

4.1.8 Natuur & Milieu

Figuur 8: Verdeling van de Natuur & Milieu portefeuilles

Twee dingen die eruit springen bij de grafiek van Natuur & Milieu: een daling bij het CDA en een sterke stijging bij GroenLinks. Het CDA gaat van 48% van de portefeuilles in 2004 naar 36% in 2012. GroenLinks daarentegen laat een stijging zien van 4% naar 15%. De grafiek laat zien dat het aandeel portefeuilles van GroenLinks bij Natuur & Milieu niet constant hoog is geweest. Het is door de jaren heen gegroeid, en ook sterk gegroeid. GroenLinks heeft dus niet altijd al een bovengemiddeld aandeel van de Natuur & Milieu portefeuilles in bezit gehad. De laatste drie á vier jaar stijgt het percentage van de partij sterk en lijkt het erop dat de partij aan de verwachting voldoet: GroenLinks laat een sterke associatie met de Natuur & Milieu portefeuilles zien.

Wat verder opvalt bij Natuur & Milieu is dat de grafieken van de PvdA en VVD veel vlakker lopen dan bij andere beleidsthema's. Waarschijnlijk zijn de Natuur & Milieu portefeuilles niet de hoogste prioriteit voor beide partijen. Dat betekent dat er na de gemeenteraadsverkiezingen en coalitieonderhandelingen minder partij- en positiewisselingen bij deze portefeuilles zijn geweest, omdat de PvdA en VVD niet met alle geweld hun eigen mensen op die portefeuilles willen hebben. Daardoor schommelt deze grafiek veel minder. Dit is anders dan we hebben gezien bij bijvoorbeeld Economie & Financiën en Sociale Zaken & Werkgelegenheid.

4.2 Portefeuilleverdeling binnen partijen

Hieronder volgt een beschrijvende analyse van het aantal portefeuilles dat de partijen per beleidsthema hebben. Daarbij wordt gekeken naar het aantal portefeuilles dat een partij per beleidsthema heeft, en hoe zich dat verhoudt tot het totaal aantal portefeuilles dat die partij heeft. Dus welk percentage van de portefeuilles van de PvdA vallen onder Zorg & Welzijn? Welke zaken vallen er verder op? Verandert dit met de jaren, en hoe? Partijen kunnen zo onderling worden vergeleken. Dus is het aandeel van Natuur & Milieu portefeuilles binnen GroenLinks ook hoger dan binnen de SP? Ook wordt een link gelegd met de trendanalyse door te kijken naar het aantal portefeuilles dat de partijen bezitten van de beleidsthema's.

4.2.1 De beginverdeling

Tabel 1: Politieke partijen en portefeuilles in 2004

Beleidsthema	Politieke partij					Totaal
	CDA	GroenLinks	PvdA	SP	VVD	
Openbare Orde en Veiligheid	392	13	343	0	290	1038
	37,8%	1,3%	33,0%	0,0%	27,9%	100,0%
	6,2%	3,1%	7,6%	0,0%	8,1%	7,0%
Economie en Financiën	520	15	221	3	392	1151
	45,2%	1,3%	19,2%	,3%	34,1%	100,0%
	8,2%	3,6%	4,9%	3,7%	11,0%	7,7%
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	509	45	601	12	203	1370
	37,2%	3,3%	43,9%	,9%	14,8%	100,0%
	8,0%	10,9%	13,3%	14,6%	5,7%	9,2%
Zorg en Welzijn	900	96	840	20	331	2187
	41,2%	4,4%	38,4%	,9%	15,1%	100,0%
	14,2%	23,2%	18,6%	24,4%	9,3%	14,7%
Onderwijs	357	39	329	7	153	885
	40,3%	4,4%	37,2%	,8%	17,3%	100,0%
	5,6%	9,4%	7,3%	8,5%	4,3%	5,9%
Ruimtelijke Ordening Wonen	1954	110	998	25	1102	4189
	46,6%	2,6%	23,8%	,6%	26,3%	100,0%

	30,8%	26,6%	22,2%	30,5%	30,8%	28,1%
Natuur en Milieu	486	44	196	8	280	1014
	47,9%	4,3%	19,3%	,8%	27,6%	100,0%
	7,7%	10,6%	4,4%	9,8%	7,8%	6,8%
Overig	1219	52	977	7	825	3080
	39,6%	1,7%	31,7%	,2%	26,8%	100,0%
	19,2%	12,6%	21,7%	8,5%	23,1%	20,7%
Totaal	6337	414	4505	82	3576	14914
	42,5%	2,8%	30,2%	,5%	24,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

In de tabel hoort het eerste percentage, dat onder het absolute aantal portefeuilles staat, bij de rijpercentages. Dit percentage laat het aandeel van de portefeuilles van een partij zien binnen het beleidsthema. Het tweede percentage, daar weer onder, hoort bij de kolompercentages en laat het aandeel van het beleidsthema binnen een bepaalde partij zien. De tabel uit 2004 laat zien dat de VVD van alle partijen het grootste aandeel portefeuilles in Openbare Orde & Veiligheid en Economie & Financiën heeft, namelijk 8,1 % en 11%. Dit steunt dus de verwachting dat de VVD een associatie heeft met de portefeuilles van deze beleidsthema's. Maar als we kijken naar de rijpercentages, dan zien we dat de VVD 'maar' 27,9% (OO&V) en 34,1% (E&F) van het totaal aantal portefeuilles van deze beleidsthema's heeft. Deze percentages zijn lager dan die van het CDA. Zoals we ook bij de trendanalyse hebben gezien was het CDA toen de grootste partij met de meeste portefeuilles (Kiesraad). Het is in dit geval dus vooral interessant om naar de kolompercentages te kijken.

Bij het beleidsthema Sociale Zaken & Werkgelegenheid springen de percentages van de PvdA en de SP eruit. Bij beide partijen valt een groot deel van hun portefeuilles onder Sociale Zaken & Werkgelegenheid. Het absolute aantal portefeuilles van de PvdA (601) valt vooral op. De partij heeft 43,9% van alle portefeuilles van Sociale Zaken & Werkgelegenheid. De partij is daarmee de grootste van de vijf op dit beleidsthema, zelfs groter dan het CDA. Het aantal portefeuilles van de SP daarentegen is bijna verwaarloosbaar op het totaal. Het gaat om minder dan 1% van het totaal aantal Sociale Zaken & Werkgelegenheid portefeuilles. Hetzelfde geldt bij de beleidsthema's Zorg & Welzijn en Onderwijs. Ook hier heeft de SP een hoog percentage portefeuilles op hun eigen totaal, maar als we kijken naar het totaal van de beleidsthema's dan ligt het deel van de portefeuilles dat de SP bezit onder de 1%. De SP speelt als kleinste van de vijf partijen nauwelijks een rol van betekenis.

De PvdA en GroenLinks bezitten een relatief groot deel van hun portefeuilles binnen Zorg & Welzijn en Onderwijs. Bij het beleidsthema Ruimtelijke Ordening & Wonen zijn weinig uitschieters in de percentages te zien. Dit beleidsthema beslaat binnen elke partij ongeveer hetzelfde percentage portefeuilles. Kijken we naar de absolute aantallen en de percentages die daarbij horen dan valt op dat het CDA veruit de meeste portefeuilles heeft, bijna de helft (46,6%). Hetzelfde geldt voor Natuur & Milieu. Het aandeel van het CDA is hier zelfs nog iets hoger. Echter als we weer kijken naar de percentage dat het beleidsthema beslaat per partij, dan zien we dat het aantal portefeuilles Natuur & Milieu binnen GroenLinks relatief het hoogste is met 10,6%. Ook dat ondersteunt één van de verwachtingen, namelijk dat GroenLinks relatief vaker dan andere partijen Natuur & Milieu portefeuilles heeft.

4.2.2 Ontwikkelingen tot en met 2006

Tabel 2: Politieke partijen en portefeuilles in 2006

Beleidsthema	Politieke partij					Total
	CDA	GroenLinks	PvdA	SP	VVD	
Openbare Orde en Veiligheid	371	22	291	0	290	974
	38,1%	2,3%	29,9%	0,0%	29,8%	100,0%
	7,3%	4,4%	5,9%	0,0%	10,3%	7,3%
Economie en Financiën	409	17	270	5	278	979
	41,8%	1,7%	27,6%	,5%	28,4%	100,0%
	8,1%	3,4%	5,5%	4,0%	9,9%	7,3%
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	396	48	638	28	121	1231
	32,2%	3,9%	51,8%	2,3%	9,8%	100,0%
	7,8%	9,6%	13,0%	22,4%	4,3%	9,2%
Zorg en Welzijn	706	105	910	33	203	1957
	36,1%	5,4%	46,5%	1,7%	10,4%	100,0%
	13,9%	20,9%	18,6%	26,4%	7,2%	14,6%
Onderwijs	246	35	368	12	116	777
	31,7%	4,5%	47,4%	1,5%	14,9%	100,0%
	4,9%	7,0%	7,5%	9,6%	4,1%	5,8%
Ruimtelijke Ordening en Wonen	1466	117	1272	26	818	3699
	39,6%	3,2%	34,4%	,7%	22,1%	100,0%
	28,9%	23,3%	25,9%	20,8%	29,2%	27,6%
Natuur en Milieu	447	75	276	7	244	1049
	42,6%	7,1%	26,3%	,7%	23,3%	100,0%
	8,8%	14,9%	5,6%	5,6%	8,7%	7,8%
Overig	1030	83	878	14	736	2741
	37,6%	3,0%	32,0%	,5%	26,9%	100,0%
	20,3%	16,5%	17,9%	11,2%	26,2%	20,4%
Totaal	5071	502	4903	125	2806	13407
	37,8%	3,7%	36,6%	,9%	20,9%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Het jaar 2005 laat vrijwel dezelfde cijfers en percentages zien als het jaar daarvoor. In 2005 hebben er, op een paar gemeentelijke herindelingen na (Beeckman & Bie, 2005) geen grote gebeurtenissen plaatsgevonden. De colleges zoals die er waren zijn dus niet sterk veranderd of omgegooid en de situatie is redelijk hetzelfde gebleven. In het jaar 2006 zijn een aantal veranderingen opgetreden. Er is een stijging te zien van het percentage Openbare Orde & Veiligheid portefeuilles binnen de VVD. Daarnaast is het percentage Economie & Financiën portefeuille zo goed als gelijk gebleven. De VVD blijft bij beide beleidsthema's de partij met het hoogste percentage portefeuilles binnen de eigen partij. Op zich opvallend omdat de partij bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2006 heeft portefeuilles heeft verloren. Toch kan dat ook een logisch gevolg zijn. Wanneer de VVD zetels verliest zal de partij bij de coalitieonderhandelingen zich meer focussen op die portefeuilles die voor hen de hoogste prioriteit hebben.

Het CDA heeft beleidsthema's die er echt uitspringen, wanneer we de percentages vergelijken met de andere partijen. Voor de PvdA geldt dat de beleidsthema's Sociale Zaken & Werkgelegenheid, Zorg & Welzijn en Onderwijs een onveranderd hoog aandeel binnen de partij beslaan. De percentages van diezelfde beleidsthema's laten bij GroenLinks allemaal een lichte daling zien. Het absolute aantal portefeuilles van GroenLinks bij SZ&W en Z&W is wel gestegen, maar dat komt doordat de partij over de gehele linie is gegroeid. De partij heeft in 2006 3,7% van het totaal aantal

portefeuilles, in 2004 was dat nog 2,8%. Binnen de partij is het aandeel van deze portefeuilles gedaald. Daarvoor is in de plaats gekomen een behoorlijke stijging van het percentage Natuur & Milieu portefeuilles. Dit beleidsthema beslaat nu bijna 15% van alle portefeuilles binnen GroenLinks, tegenover nog geen 11% in 2004.

4.2.3 Ontwikkelingen tot en met 2010

Tabel 3: Politieke partijen en portefeuilles in 2010

Beleidsthema	Politieke partij				VVD	Total
	CDA	GroenLinks	PvdA	SP		
Openbare Orde en Veiligheid	135	7	112	1	111	366
	36,9%	1,9%	30,6%	,3%	30,3%	100,0%
	7,0%	3,1%	7,3%	1,7%	7,5%	7,0%
Economie en Financiën	175	10	110	4	208	507
	34,5%	2,0%	21,7%	,8%	41,0%	100,0%
	9,1%	4,5%	7,2%	6,7%	14,0%	9,7%
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	109	20	106	10	57	302
	36,1%	6,6%	35,1%	3,3%	18,9%	100,0%
	5,7%	8,9%	7,0%	16,7%	3,8%	5,8%
Zorg en Welzijn	196	33	184	15	95	523
	37,5%	6,3%	35,2%	2,9%	18,2%	100,0%
	10,2%	14,7%	12,1%	25,0%	6,4%	10,0%
Onderwijs	89	11	91	6	52	249
	35,7%	4,4%	36,5%	2,4%	20,9%	100,0%
	4,6%	4,9%	6,0%	10,0%	3,5%	4,8%
Ruimtelijke Ordening en Wonen	472	60	352	17	371	1272
	37,1%	4,7%	27,7%	1,3%	29,2%	100,0%
	24,6%	26,8%	23,1%	28,3%	25,0%	24,4%
Natuur en Milieu	95	35	55	3	75	263
	36,1%	13,3%	20,9%	1,1%	28,5%	100,0%
	5,0%	15,6%	3,6%	5,0%	5,1%	5,0%
Overig	648	48	515	4	514	1729
	37,5%	2,8%	29,8%	,2%	29,7%	100,0%
	33,8%	21,4%	33,8%	6,7%	34,7%	33,2%
Totaal	1919	224	1525	60	1483	5211
	36,8%	4,3%	29,3%	1,2%	28,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

In 2008 en 2009 hebben de trends van 2006 zich verder doorgezet. Het grootste deel van de portefeuilles is in het bezit van de PvdA (37,2%). De partij heeft dus in totaal meer portefeuilles dan het CDA. In 2009 is een grote verandering te zien in het absolute aantallen portefeuilles zijn enorm veranderd ten opzichte van de jaren daarvoor. Het totaal aantal portefeuilles is bijna gehalveerd van 12871 naar 6763. Dit heeft te maken met de codering van de portefeuilles zoals die zijn aangeleverd. Voor 2009 werden de portefeuilles onder 70 verschillende codes ingedeeld. Vanaf 2009 zijn dat er nog maar 20. Dat betekent dat de absolute aantallen in de tabellen alleen binnen een jaar met elkaar te vergelijken zijn. In 2009 is ook een daling te zien van het percentage Openbare Orde & Veiligheid portefeuilles binnen de VVD. Echter is het gemiddelde percentage van alle partijen gedaald en zit de VVD hier nog ver boven. Dit heeft ook te maken met de herindeling van de portefeuilles. Het

beleidsthema Openbare Orde & Veiligheid is kleiner geworden. Datzelfde geldt voor bijna alle beleidsthema's, met uitzondering van Economie & Financiën en de overige portefeuilles.

2010 was weer een jaar van gemeenteraadsverkiezingen. Dit keer was de VVD de winnaar, relatief gezien, en de PvdA juist de verliezer met veel minder zetels (Kiesraad). Dit was in de trendanalyse ook al te zien. Op bijna alle beleidsthema's laat de VVD vanaf 2006 een daling zien, waarna in 2010 een stijging volgt. Voor de PvdA geldt precies het omgekeerde: vanaf 2006 een stijging van het aantal portefeuilles dat constant blijft tot 2010 waarna het verval is ingezet. De partijen spiegelen elkaar. Het CDA is weer de grootste partij en blijft qua percentage portefeuilles stabiel. Het percentage portefeuilles uit de 'Overige' categorie is bij de PvdA sterk toegenomen, en er is een daling te zien van de percentages van de stokpaardjes van de partij (SZ&W, Z&W en OW). Dit kan worden verklaard door het verlies van de partij bij de verkiezingen. De onderhandelingspositie van de PvdA is minder sterk en zij krijgen niet altijd wat ze willen bij de coalitievorming. Zij moeten daardoor portefeuilles die een hoge prioriteit hebben aan de VVD en het CDA laten. De VVD laat een behoorlijke stijging zien bij het aantal Economie & Financiën portefeuilles. Ook dat lijkt logisch als we bedenken dat de VVD één van de winnaars van deze verkiezingen is.

4.2.4 De verdeling anno 2012

Tabel 4: Politieke partijen en portefeuilles in 2012

Beleidsthema	CDA	Politieke partij			VVD	Total
		GroenLinks	PvdA	SP		
Openbare Orde en Veiligheid	135	7	103	1	106	352
	38,4%	2,0%	29,3%	,3%	30,1%	100,0%
	7,4%	3,1%	7,8%	1,8%	7,3%	7,2%
Economie en Financiën	167	7	96	4	211	485
	34,4%	1,4%	19,8%	,8%	43,5%	100,0%
	9,1%	3,1%	7,2%	7,0%	14,6%	9,9%
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	100	18	95	10	59	282
	35,5%	6,4%	33,7%	3,5%	20,9%	100,0%
	5,5%	8,1%	7,1%	17,5%	4,1%	5,8%
Zorg en Welzijn	188	39	159	16	90	492
	38,2%	7,9%	32,3%	3,3%	18,3%	100,0%
	10,3%	17,5%	12,0%	28,1%	6,2%	10,1%
Onderwijs	85	12	79	8	49	233
	36,5%	5,2%	33,9%	3,4%	21,0%	100,0%
	4,6%	5,4%	5,9%	14,0%	3,4%	4,8%
Ruimtelijke Ordening en Wonen	439	60	302	12	366	1179
	37,2%	5,1%	25,6%	1,0%	31,0%	100,0%
	24,0%	26,9%	22,7%	21,1%	25,2%	24,1%
Natuur en Milieu	84	35	46	2	65	232
	36,2%	15,1%	19,8%	,9%	28,0%	100,0%
	4,6%	15,7%	3,5%	3,5%	4,5%	4,7%
Overig	630	45	449	4	504	1632
	38,6%	2,8%	27,5%	,2%	30,9%	100,0%
	34,5%	20,2%	33,8%	7,0%	34,8%	33,4%
Totaal	1828	223	1329	57	1450	4887
	37,4%	4,6%	27,2%	1,2%	29,7%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Het percentage Openbare Orde & Veiligheid portefeuilles binnen de VVD loopt in 2011 en 2012 wat terug. Het percentage Economie & Financiën portefeuilles blijft wel onveranderd hoog. De PvdA laat na de verkiezingen van 2010 ook weinig uitschieters meer zien. De percentages van de beleidsthema's waarvan wordt verwacht dat ze een prioriteit zijn voor de PvdA, trekken steeds meer naar het gemiddelde toe. Dat geldt voor Sociale Zaken & Werkgelegenheid (7,1% binnen PvdA, tegenover 5,8% gemiddeld), als voor Zorg & Welzijn (12% PvdA, 10,1% gemiddeld) en Onderwijs (5,9% PvdA, 4,8% gemiddeld). Het CDA zit, als echte centrum partij, alle jaren dicht bij de gemiddelde percentages. Dat geldt eigenlijk voor alle beleidsthema's binnen de partij. Het CDA laat vrijwel geen uitschieters noteren.

5. Conclusie

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste conclusies opgesomd waarna een antwoord wordt geformuleerd ten aanzien van de onderzoeksvraag: *Is er een verband tussen politieke partijen en portefeuilles op lokaal niveau?* Hierbij wordt gekeken naar de verwachtingen van de partijen, en in hoeverre er sprake is van een verband met hun geïdentificeerde stokpaardjes.

5.1 Verwachtingen per partij

De verwachting voor de PvdA is dat het een associatie heeft met de beleidsthema's Sociale Zaken & Werkgelegenheid, Zorg & Welzijn en Onderwijs. De trendanalyse liet zien dat de percentages van de PvdA voor alle drie de beleidsthema's hoog lagen in vergelijking met het gemiddelde aandeel portefeuilles van de partij. Bij Sociale Zaken & Werkgelegenheid keldert het aandeel vanaf 2010 wel behoorlijk, wat erop duidt dat deze portefeuilles ook voor andere partijen van belang zijn. De beleidsthema's Zorg & Welzijn en Onderwijs laten een nagenoeg identieke lijn van de PvdA zien. De stokpaardjes van de PvdA volgen dus ongeveer hetzelfde patroon. Kijken we naar de percentages van de beleidsthema's binnen de partij, dan zien we de verwachtingen ook bevestigd. De drie stokpaardjes van de PvdA nemen over de gehele periode van 2004 tot en met 2012 een meer dan gemiddeld deel van het totaal van de portefeuilles in. We kunnen op basis van deze gegevens stellen dat de PvdA vaker in het bezit is van portefeuilles van Sociale Zaken & Werkgelegenheid, Zorg & Welzijn en Onderwijs dan andere portefeuilles.

De verwachting voor de VVD is dat het een associatie heeft met de portefeuilles van Openbare Orde & Veiligheid en Economie & Financiën. De VVD heeft in verhouding veel zittende burgemeesters in Nederland, wat de associatie met Openbare Orde & Veiligheid verklaart. Economie & Financiën is ook absoluut een stokpaardje van de partij en dat zien we ook terug in dit trendanalyse. Het aandeel Economie & Financiën portefeuilles ligt ver boven het gemiddelde percentage van de algemene trend. De VVD is vanaf 2010 de partij met het grootste aandeel portefeuilles van Economie & Financiën portefeuilles, zonder dat de partij in de periode van 2004 tot en met 2012 in absolute aantal het grootst is. De portefeuillevverdeling binnen de partij laat zien dat Openbare Orde & Veiligheid in het begin (2004 & 2006) een bovengemiddeld aandeel beslaat, maar daarna gemiddeld wordt. Dat is te verklaren door de gemeenteraadsverkiezingen van 2010, waarbij het aantal zetels en portefeuilles van de VVD toenam. Het aantal VVD'ers op Openbare Orde & Veiligheid portefeuilles nam echter niet in één keer toe, omdat deze veelal in handen zijn van burgemeesters en dus niet van persoon verwisselen na gemeenteraadsverkiezingen. Daarom is het lastig te zeggen of er een directe associatie is tussen de VVD en Openbare Orde & Veiligheid portefeuilles. Bij Economie & Financiën is dat vrijwel zeker wel het geval.

Voor het CDA zijn geen stokpaardjes geïdentificeerd. De verwachting was dat het CDA geen associatie heeft met specifieke portefeuilles. Als centrum partij heeft het CDA minder specifieke beleidsvoorkeuren die aan beleidsterreinen zijn te koppelen. Bij de trendanalyse was te zien dat het CDA in het begin van de periode 2004-2012 een redelijk aandeel had van de beleidsthema's Economie & Financiën en Natuur & Milieu in vergelijking met de algemene trend van de partij. Echter is dat aandeel bij beide sterk gedaald en afgezaakt naar het gemiddelde percentage dat de partij van alle portefeuilles heeft. Er zijn geen uitschieters dus. Hetzelfde zien we bij de verdeling van de beleidsthema's binnen het CDA. Voor bijna elk beleidsthema heeft de partij een percentage dat gelijk is aan het gemiddelde van alle partijen. Het CDA heeft dus geen associatie met een bepaald beleidsthema.

De verwachting is dat GroenLinks vaak wordt geassocieerd met portefeuilles die te maken hebben met Natuur & Milieu. Deze verwachting kan worden bevestigd, en is misschien wel het meest duidelijk te zien van allemaal. GroenLinks heeft een sterke associatie met Natuur & Milieu. De trendanalyse laat zien dat het aandeel Natuur & Milieu portefeuilles boven het gemiddelde van de partij ligt, en in de loop der jaren alleen maar groter is geworden. Als we kijken naar de Natuur & Milieu portefeuilles binnen GroenLinks dan zien we dat dat percentage ook ver boven het gemiddelde van de partijen ligt. In dit onderzoek is de focus bij GroenLinks vooral gelegd op Natuur & Milieu en die verwachting is er ook aan vastgekoppeld. Echter zien we dat de partij ook een aanzienlijk aandeel portefeuilles heeft bij Sociale Zaken & Werkgelegenheid en Zorg & Welzijn. Naast de groene kant van de partij, richt zij zich ook wel degelijk op beleidsonderwerpen die met het sociale karakter van de partij te maken hebben. Als linkse partij is dat ook niet geheel onlogisch.

De verwachting voor de SP is dat de partij wordt geassocieerd met portefeuilles van Sociale Zaken & Werkgelegenheid en Zorg & Welzijn. Bij de trendanalyse is te zien dat SP een behoorlijke groei doormaakt. In 2012 staat het percentage portefeuilles van de partij voor Sociale Zaken & Werkgelegenheid, Zorg & Welzijn en Onderwijs rond de 4%. Dit terwijl de partij over het totaal van alle portefeuilles maar rond de 1% bezit. In verhouding is dit heel veel, en de SP lijkt heel erg beleidsspecifiek. Dat wordt ook bevestigd als we kijken naar de portefeuilverdeling binnen de partij. De drie genoemde beleidsthema's hebben gigantisch hoge percentages bij de SP, een stuk hoger nog dan die van de PvdA en GroenLinks. Een kanttekening die hierbij gemaakt dient te worden is dat de SP van de vijf partijen veruit de kleinste is. Zo zit er tussen 2004 en 2009 zelfs geen enkel SP-lid op een Openbare Orde & Veiligheid portefeuille. Neemt niet weg dat er zeker een sterke associatie is tussen de SP en Sociale Zaken & Werkgelegenheid, Zorg & Welzijn en Onderwijs.

5.2 Onderzoeksvraag

De vraag die centraal staat in dit onderzoek is: *Is er een verband tussen politieke partijen en portefeuilles op lokaal niveau?* Per partij zijn verwachtingen opgesteld, om zo beetje bij beetje tot een antwoord op deze vraag te komen. Eigenlijk geldt dat voor alle partijen de verwachtingen zijn uitgekomen. De PvdA vertoont een associatie met alle beleidsthema's waarvan verwacht werd dat ze belangrijk zijn voor deze sociaaldemocratische partij. Datzelfde geldt voor GroenLinks en de SP. Ook zij hebben een sterke associatie met de portefeuilles van Sociale Zaken & Werkgelegenheid, Zorg & Welzijn en Onderwijs. De VVD is veel vaker in het bezit van portefeuilles uit Economie & Financiën dan andere portefeuilles, en het CDA vertoont geen sterke associatie met specifieke portefeuilles.

Op basis van deze gegevens kunnen we bevestigend op de onderzoeksvraag antwoorden. Ja, er is sprake van een verband tussen politieke partijen en portefeuilles op lokaal niveau. Politieke partijen zijn vaker in het bezit van portefeuilles die zij belangrijk vinden en aansluiten bij de partij-idealen, dan andere portefeuilles. Dit betekent niet dat portefeuilles die niet aansluiten bij de partij-idealen en geen stokpaardje zijn, per definitie niet belangrijk zijn voor een partij. Zoals we hebben gezien bij de trendanalyse spiegelen de grafieken van de PvdA en de VVD elkaar. Er is sprake van een uitwisseling van portefeuilles na de gemeenteraadsverkiezingen. De winnaar neemt voor een groot deel de portefeuilles van de verliezer over. Daarbij stijgt het aandeel VVD'ers op Sociale Zaken & Werkgelegenheid, Zorg & Welzijn en Onderwijs portefeuilles in 2010. Omgekeerd geldt hetzelfde voor het aandeel Economie & Financiën portefeuilles van de PvdA 2006. Beide partijen hechten zeker belang aan elkaars stokpaardjes, maar hebben andere standpunten over deze beleidsonderwerpen. Zij willen om verschillende redenen in het bezit komen van de portefeuilles.

De gemeenteraadsverkiezingen kunnen de verhoudingen tussen partijen sterk veranderen. Partijen die zetels winnen plukken daar de vruchten van bij de coalitieonderhandelingen en krijgen meer portefeuilles. Maar voor de portefeuilleverdeling van de stokpaardjes binnen partijen maakt dit niet zoveel uit. In absolute aantallen kan een partij er na de gemeenteraadsverkiezingen op voor- of achteruit gaan, maar procentueel blijft het aandeel van de stokpaardjes redelijke gelijk. Dit is het duidelijkst te zien bij de PvdA en de VVD. Deze partijen laten de grootste fluctuaties zien na de gemeenteraadsverkiezingen in 2006 en 2010. Echter blijft het aandeel van de beleidsthema's Sociale Zaken & Werkgelegenheid, Zorg & Welzijn, Onderwijs binnen de PvdA, en Economie & Financiën binnen de VVD redelijk gelijk.

Literatuurlijst

- Andeweg, R. B., & Irwin, G. A. (2009). *Governance and Politics of the Netherlands*. Houndmills/New York: Palgrave Macmillan.
- Babbie, E. (2010). *The Practice of Social Research*. Belmont: Wadsworth, Cengage Learning.
- Bäck, H., Debus, M., & Dumont, P. (2011). Who gets what in coalition governments? Predictors of portfolio allocation in parliamentary democracies. *European Journal of Political Research* , 441-478.
- Beeckman, D., & Bie, R. v. (2005). *Een eeuw gemeentelijke herindelingen*. Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Bos, W., Koole, R., Bovens, M., Cuperus, R., Horst, t. G., Mulder, B., et al. (2005, januari 29). *Beginselmanifest Partij van de Arbeid*. Opgeroepen op juni 2, 2013, van Partij van de Arbeid: <http://www.pvda.nl/partij/bibliotheek/publicaties/beginselmanifest>
- CDA Strategisch Beraad. (2012, januari). *Kiezen en Verbinden: politieke visie vanuit het radicale midden*. Opgeroepen op mei 30, 2013, van CDA.
- Comparative Manifestos Project. (2013). *Manifesto Project Database*. Opgeroepen op mei 15, 2013, van Manifesto Project Database: <https://manifestoproject.wzb.eu/>
- Dinas, E., & Gemenis, K. (2010). Measuring Parties' Ideological Positions With Manifesto Data: A Critical Evaluation of the Competing Methods. *Party Politics* , 427-450.
- GroenLinks. (2008, november 22). *GroenLinks, partij van de toekomst*. Opgeroepen op mei 30, 2013, van GroenLinks: <http://organisatie.groenlinks.nl/files/GroenLinks%20Partij%20van%20de%20toekomst.pdf>
- Jansen, G., Graaf, N. d., & Need, A. (2011). Class voting, social changes and political changes in the Netherlands. *Electoral Studies* , 510-524.
- Kiesraad. (sd). *Databank verkiezingsuitslagen*. Opgeroepen op juni 3, 2013, van Verkiezingsuitslagen Gemeenteraad 1918 - heden: <http://www.verkiezingsuitslagen.nl/>
- Kiesraad. (sd). *Databank verkiezingsuitslagen*. Opgeroepen op juni 3, 2013, van Verkiezingsuitslagen: <http://www.verkiezingsuitslagen.nl/>
- Krouwel, A. (1995). Partijverandering in Nederland: de teloorgang van de traditionele politieke partij? *Jaarboek DNPP* , 168-190.
- Laver, M., & Hunt, B. (1992). *Policy and Party Competition*. New York: Routledge.
- Laver, M., & Shepsle, K. A. (1996). *Making and Breaking Governments: Cabinets and Legislatures in Parliamentary Democracies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Laver, M., Rallings, C., & Thrasher, M. (1998). Policy Payoffs in Local Government. *British Journal of Political Science* , 333-353.

Mair, P., & Mudde, C. (1998). The Party Family and Its Study. *Annual Review of Political Science* , 211-229.

Pellikaan, H. (2002). Partijen in een Politieke Ruimte. *Jaarboek DNPP* , 206-220.

Ray, L. (1999). Measuring party orientations toward European integration: Results from an expert survey. *European Journal of Political Research* , 283-306.

Rijksoverheid. (2013). *Taken burgemeesters*. Opgeroepen op juni 15, 2013, van Rijksoverheid: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/burgemeesters/taken-burgemeesters>

SP. (1999, december 18). *Heel de mens*. Opgeroepen op mei 15, 2013, van SP.nl: http://www.sp.nl/partij/theorie/kernvisie/heel_de_mens.pdf

VVD. (2008, november 15). *VVD Beginselverklaring*. Opgeroepen op mei 30, 2013, van VVD: http://ooststellingwerf.vvd.nl/vvd_beginsel_verklaring_17254/